

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้านซำบมิด
หมู่ที่ 20 ตำบลจันทึก อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

นายสมบูรณ์ ไหญ่โนนสูง

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต
สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
ปีการศึกษา 2545

บทคัดย่อ

นายสมบูรณ์ ไหญ่โนนสูง ; การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ; กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้านชัยมณี

อาจารย์ที่ปรึกษา : อาจารย์ ดร. อัจฉรย์ สุขธารง

การประเมินผลโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษาบ้านชัยมณี

การศึกษาวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบรรลุเป้าหมายของโครงการ โดยการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อทำการศึกษาปัญหาทั้งปัจจัยบวกและปัจจัยลบที่มีผลต่อการบรรลุเป้าหมาย กระบวนการสร้างเครือข่ายองค์กรเพื่อการเรียนรู้ และตัวชี้วัดความเข้มแข็งของกองทุนและสมาชิกกองทุนหมู่บ้านชัยมณี

การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้ระยะเวลา 9 เดือน ระหว่างเดือน ธันวาคม 2544 ถึงเดือนสิงหาคม 2545 โดยวิธีการศึกษาเอกสารข้อมูลที่มีการรวบรวมข้อมูลไว้ จากการสังเกต การสัมภาษณ์ การจัดเวทีหมู่บ้าน เวทีประชาคมตำบล ซึ่งได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากชาวบ้านบ้านชัยมณี และบุคคลที่เกี่ยวข้อง

ผลการประเมินที่สำคัญสรุปได้ดังนี้

ความเข้มแข็งของหมู่บ้านชัยมณีจัดอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งดูได้จากการสรุปผลความเข้มแข็งของชุมชนซึ่งได้สรุปไว้ในปร. 2 ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้มาจากจำนวนครัวเรือนจำนวน 100% ของจำนวน 38 ครัวเรือน และได้รับความร่วมมือในการที่จะทำกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน และจากการที่ผู้ทำสารนิพนธ์ได้ทำการสังเกตแบบมีส่วนร่วมในการประชุมประจำเดือนของหมู่บ้านทุก ๆ เดือน ทำให้ทราบข้อมูลได้อย่างแท้จริง ส่วนผลการดำเนินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใด พบว่าตรงตามความต้องการของทางรัฐบาล ที่มีการกระจายเงินทุนสู่หมู่บ้านจากฐานรากสู่เบื้องบน ซึ่งดูได้จากจำนวนผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้าน ส่วนใหญ่ผู้กู้นำเงินกู้ไปใช้ในการประกอบอาชีพตรงตามวัตถุประสงค์ ที่ระบุไว้ในแบบเสนอโครงการขอกู้ ทำให้เกิดความเข้มแข็งภายในกองทุนหมู่บ้านชัยมณีอย่างยั่งยืน

สาขาวิชาการจัดการและการประเมินโครงการ
ปีการศึกษา 2545

ลายมือชื่อนักศึกษา.....
ลายมืออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ร่วมปรึกษา.....

หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษา และกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการประเมินโครงการของสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

อาจารย์ที่ปรึกษา

04

(อาจารย์ ดร. อัครชัย สุขธารง)

(อาจารย์ ดร. เรณู ชำเลิศ)

กรรมการสอบ

( )

กรรมการสอบ

( )

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมินโครงการ

(.....)

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี, ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ บุคคล และกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลือ อย่างดียิ่ง ทั้งในด้านวิชาการและด้านการดำเนินงานวิจัย อาทิ เช่น

- อาจารย์ ดร. อัจจรรักษ์ สุขธำรง อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์
- อาจารย์ ดร. เรณู ขำเลิศ อาจารย์นิเทศก์ตำบลจันทิก
- คณาจารย์ประจำสาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
ที่ให้คำแนะนำปรึกษาทางด้านวิชาการ
- นายจารุเสษฐ์ พิมพ์บุตร พัฒนาการประจำตำบลจันทิก
ที่ให้คำแนะนำด้านการปฏิบัติการในพื้นที่ และข้อมูลเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน
- ผู้ใหญ่บ้าน นายคำมูล สุขเดช ประธานกองทุนหมู่บ้าน คณะกรรมการกองทุน และ
ขอขอบคุณชาวบ้าน ชัยมัตทุกท่าน ที่ได้ให้ข้อมูลและได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี

ท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่ให้การเลี้ยงดูอบรมและส่งเสริมการศึกษาเป็นอย่างดีตลอดมา จนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในชีวิต

นายสมบูรณ์ ใหญ่โนนสูง

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
หน้าอำนวยการ.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญ.....	จ
สารบัญภาพ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1. หลักการและเหตุผล.....	1
2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ.....	2
3. กรอบความคิดทฤษฎี.....	2
4. วิธีดำเนินการ.....	3
5. ผลที่คาดว่าจะได้รับการประเมินโครงการ.....	3
บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง.....	5
1. นโยบาย หลักการและวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	5
2. ระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	6
3. หลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	9
4. หลักการประเมินโครงการรูปแบบการประเมิน โครงการแบบชีพฟ์โมเดล.....	11
5. เอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง.....	13
บทที่ 3 วิธีดำเนินการประเมินโครงการ.....	15
1. วิธีการประเมินโครงการ.....	15
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	18
3. ตัวชี้วัดบริบทและตัวแปรที่ศึกษา.....	19
4. ตัวชี้วัดการประเมินโครงการ โดยภาพรวม และตัวแปรที่ศึกษา.....	20
5. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ.....	22
6. การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	24
7. การวิเคราะห์ข้อมูล.....	25

บทที่ 4 ผลการประเมินติดตามประเมินโครงการ.....	27
1. ผลการประเมินบริบทชุมชน.....	27
2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม.....	40
3. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ.....	54
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	58
1. สรุปผลการประเมินโครงการ.....	58
2. วิธีดำเนินการ.....	58
3. ผลการดำเนินงาน.....	58
4. อภิปรายผล.....	60
5. ข้อเสนอแนะ.....	61
บรรณานุกรม.....	62
ภาคผนวก.....	63
ภาคผนวก ก.....	64
ภาคผนวก ข.....	66
ภาคผนวก ค.....	89
ภาคผนวก จ.....	98

สารบัญภาพ

หน้า

1. ภาพที่ 1 แสดงความคิดพื้นฐานการประเมินของสตีฟเฟิลบีม.....11
2. ภาพที่ 2 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการตัดสินใจ.....12
3. ภาพที่ 3 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างประเภทของการประเมินกับตัวชี้วัด.....16
4. ภาพที่ 4 แสดงองค์ประกอบภายในของกองทุนหมู่บ้าน.....16

สารบัญตาราง

หน้า

1. ตารางที่ 1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	23
2. ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของประชากรจำแนกตามลักษณะประชากร.....	32
3. ตารางที่ 3 แสดงจำนวนร้อยละอาชีพและรายได้.....	34
4. ตารางที่ 4 แสดงการทำบุญหรืองานประเพณีหมู่บ้านชัยมณี.....	36
5. ตารางที่ 5 แสดงรายละเอียดการศึกษาของประชากรในหมู่บ้านชัยมณี.....	37
6. ตารางที่ 6 แสดงจำนวนแหล่งน้ำและการใช้น้ำจำแนกตามแหล่งน้ำ.....	38
7. ตารางที่ 7 แสดงจำนวนที่ดินทำกินของประชากรหมู่บ้านชัยมณี.....	39
8. ตารางที่ 8 แสดงความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง....	40
9. ตารางที่ 9 แสดง เงิน 1 ล้านบาท เพื่อให้กู้ยืมเพื่อกิจกรรม.....	42
10. ตารางที่ 10 แสดงทัศนคติที่มีต่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน.....	42
11. ตารางที่ 11 รายชื่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านชัยมณี.....	42
12. ตารางที่ 12 แสดงกระบวนการคัดเลือกผู้กู้.....	45
13. ตารางที่ 13 แสดงจำนวนร้อยละผู้กู้ทั้งหมดและยอดเงินทั้งสิ้น.....	46
14. ตารางที่ 14 แสดงจำนวนยอดเงินกู้ทั้งหมด.....	46
15. ตารางที่ 15 แสดงจำนวนร้อยละผู้กู้.....	47
16. ตารางที่ 16 แสดงความเข้มแข็งของกองทุน.....	48
17. ตารางที่ 17 แสดงรายได้ของครอบครัวต่อปี.....	49
18. ตารางที่ 18 แสดงการประกอบอาชีพของผู้กู้.....	50
19. ตารางที่ 19 แสดงรายได้จากผลผลิตของผู้กู้.....	51
20. ตารางที่ 20 แสดงการขายกิจการของผู้กู้.....	52
21. ตารางที่ 21 แสดงความมีศักยภาพและความเข้มแข็งในอาชีพของผู้กู้.....	53
22. ตารางที่ 22 แสดงความเข้มแข็งของชุมชนตามที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ...56	56

บทที่ 1

บทนำ

1. หลักการและเหตุผล

จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่ผ่านมามุ่งเน้นในการพัฒนาทางด้านอุตสาหกรรมมากกว่าการส่งเสริมให้ประชาชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ ส่งผลให้เกิดการอพยพแรงงานไปหางานนอกถิ่นฐานของตนเอง ทำให้สังคมเกิดความอ่อนแอ สภาพครอบครัวเกิดความแตกแยก เมื่อประเทศไทยประสบปัญหาทางด้านเศรษฐกิจตกต่ำ ส่งผลให้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545 – 2549) ได้ปรับปรุงปรัชญาเป้าหมายการพัฒนาเป็นเศรษฐกิจแบบพอเพียงมุ่งเน้นให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน และความอยู่ดีมีสุขของคนไทย โดยกลยุทธ์การยึดคนในพื้นที่เป็นศูนย์กลางของการพัฒนาภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วมที่มีรากฐานมาจากพื้นฐานความเข้มแข็งของชุมชน รัฐบาลในยุคปัจจุบันจึงมีนโยบายเร่งด่วนในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน เปิดโอกาสให้ประชาชนที่ขาดโอกาสเข้าถึงแหล่งเงินทุน เพื่อการพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ ลดรายจ่าย เมื่อเข้าใจถึงสาเหตุของวิกฤติชาติว่าอยู่ที่การพัฒนาทำลายฐานล่างของสังคม แนวทางแก้ไขก็ตรงไปตรงมาคือการเสริมฐานล่างของสังคมให้เข้มแข็ง ถ้าหมู่บ้านทั้ง 70,000 กว่าหมู่บ้านใน 7,000 กว่าตำบลเข้มแข็งทุก ๆ ทาง ทั้งทางเศรษฐกิจสังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และจิตวิญญาณ ฐานของสังคมย่อมแข็งแรงรองรับสังคมข้างบนให้เติบโตไปได้มากอย่างมั่นคง จึงถือเป็นนโยบายที่ดีที่เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงบประมาณ ติดตามตรวจสอบกันเอง และเป็นการเปลี่ยนวิถีคิดจากการคิดข้างบนทำจากข้างบน มาเป็นการคิดจากฐานล่างทำจากฐานล่าง โดยให้กองทุนหมู่บ้านสร้างพลังทางเศรษฐกิจแก่ผู้ด้อยโอกาส ให้คนในชุมชนมีสำนึกรักท้องถิ่น มีการกำหนดชะตากรรมตนเอง กำหนดกฎระเบียบกันเอง

หากการดำเนินงานบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านไม่มีประสิทธิภาพ ไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ผลที่เกิดขึ้นจากโครงการก็จะล้มเหลว ดังนั้นจำเป็นต้องมีการติดตามประเมินผลกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเกิดขึ้น โดยมีบัณฑิตในหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการและประเมินโครงการ ในโครงการเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูลและปฏิบัติงานในระดับหมู่บ้าน โดยใช้กระบวนการติดตามและประเมินผลแบบมีส่วนร่วม CIPP Model แล้วเขียนรายงานสรุปผลการประเมินในรูปแบบของสารนิพนธ์ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนพัฒนาชุมชนแบบยั่งยืน ทั้งในระดับท้องถิ่น และระดับประเทศชาติต่อไป

2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาถึงกระบวนการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าสามารถดำเนินงานไปอย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้หรือไม่
2. เพื่อศึกษาถึงปัจจัยเอื้ออำนวยปัญหาและอุปสรรคที่ขัดขวางกระบวนการพัฒนาการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
3. เพื่อศึกษาและติดตามความคืบหน้าการใช้เงินลงทุนของสมาชิกผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้าน ชับมิด
4. นำเสนอผลการประเมินโครงการต่อรัฐบาล ตลอดจนข้อเสนอแนะเพื่อใช้ในการปรับปรุงพัฒนาเสริมสร้างการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

3. กรอบแนวคิดและทฤษฎี

กรอบแนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการติดตามประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน ชับมิด หมู่ที่ 20 ตำบลจันทัก อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ได้แก่ ต้นแบบแนวความคิดเชิงระบบ (System Model) ที่เรียกว่า CIPP Model เป็นตัววิเคราะห์และกำหนดตัวบ่งชี้ ตลอดจนตัวแปรที่จะทำการเก็บข้อมูล โดยอักษรย่อของ CIPP มีความหมาย ดังนี้

C	ย่อมาจาก	Context	คือ	บริบทของหน่วยระบบ
I	ย่อมาจาก	Input	คือ	ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ
P	ย่อมาจาก	Process	คือ	กระบวนการของหน่วยระบบ
P	ย่อมาจาก	Product	คือ	ผลผลิตของหน่วยระบบ

การประเมินโครงการโดยใช้แบบจำลองซีพีพี ได้เน้นการตัดสินใจคู่ควบไปกับกิจกรรมการประเมินในทุกขั้นตอน กล่าวคือ ในขั้นของการประเมินสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation) และการประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) เป็นการประเมินเพื่อหาข้อมูลประกอบการตัดสินใจก่อนการนำโครงการไปปฏิบัติ การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการหาข้อมูลประกอบการตัดสินใจ ในขณะที่กำลังดำเนินการโครงการ ส่วนการประเมินผลผลิต (Product Evaluation) เป็นการหาข้อมูลเพื่อการตัดสินใจเมื่อเสร็จสิ้นโครงการ

4. วิธีดำเนินการ

วิธีดำเนินการในกระบวนการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นการผสมผสานทั้งเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ สามารถแบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

- 3.1 การศึกษาทำความเข้าใจในวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของโครงการ เพื่อกำหนดประเด็นในการประเมินโครงการได้อย่างชัดเจน
- 3.2 ศึกษาสภาพการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน ตลอดจนการศึกษาแบบเจาะลึกรายการหนี้ของสมาชิกผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้าน
- 3.3 ใช้ CIPP Model วิเคราะห์ความเคลื่อนไหวและความก้าวหน้ากองทุนหมู่บ้าน และกำหนดตัวบ่งชี้ เพื่อเก็บข้อมูล
- 3.4 เก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อการประมวลและวิเคราะห์ข้อมูลในระดับต่าง ๆ คือข้อมูล
  - 1) ระดับปฐมภูมิ (Primary DataSource) หรือข้อมูลที่ได้จากสมาชิกหมู่บ้าน โดยตรง
    - ข้อมูลบริบทชุมชน ได้จากการสังเกต และการสัมภาษณ์
    - ข้อมูลเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน โดยใช้แบบสอบถาม และการสัมภาษณ์
  - 2) ข้อมูลระดับทุติยภูมิ (Secondary DataSource) ได้แก่ ข้อมูลที่มีผู้ทำบันทึกไว้
    - ข้อมูล จปฐ.
    - ระเบียบกองทุนหมู่บ้านฉบับมีด
    - แผนแม่บทชุมชน ขององค์การบริหารส่วนตำบลจันทิ
    - แบบสรุปการประเมินผลหมู่บ้านสุขภาพดีถ้วนหน้าอย่างยั่งยืน
    - คู่มือสำหรับประชาชนในการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน
- 3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล และเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบของสารนิพนธ์

5. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ

1. ทำให้ทราบถึงกระบวนการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าสามารถดำเนินงานไปอย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้หรือไม่
2. ทำให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคที่ขัดขวางกระบวนการพัฒนาการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

3. ได้ทราบถึงความคืบหน้าในด้านการพัฒนาอาชีพ การสร้างรายได้ ลดรายจ่าย ของสมาชิกผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

4. รัฐบาลได้ซื้อสรุปและข้อเสนอแนะ เพื่อใช้ในการวางแผนปรับปรุงและพัฒนาการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้านซับมิด หมู่ที่ 20 ตำบลจันทน์ทิพย์ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ได้มีการประมวลแนวคิดทฤษฎี บทความต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อเป็นข้อมูลสนับสนุนต่อการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยมีเอกสารที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. นโยบายหลักการ และวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
2. ระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
3. หลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติในการดำเนินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
4. หลักการประเมินโครงการรูปแบบการประเมินโครงการแบบซิฟพ์โมเดล (CIPP Model)
5. เอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (ภาคผนวก ก)

1.1 นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

นโยบายจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กองทุนละ 1 ล้านบาท เป็นนโยบายของรัฐบาล ภายใต้การนำของ นายกรัฐมนตรีคนปัจจุบัน เพื่อเป็นการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม และการแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบบริหารจัดการเงินกองทุนของตนเอง

1.2 หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

หลักการสำคัญที่จะทำให้นโยบายดังกล่าวของรัฐบาลประสบผลสำเร็จ ประกอบด้วยความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมืองการบริหารจัดการเงินกองทุนหมู่บ้าน

- 1) การปฏิรูประบบราชการบริหารแผ่นดิน ตามแนวทางให้หมู่บ้านเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา
- 2) การติดตามและประเมินผล โดยมีตัวชี้วัดประสิทธิภาพของกองทุน

1.3 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีดังนี้

- 1) เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับการลงทุนเพื่อการพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่ายการบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน และสำหรับการนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิภาพที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชน
- 2) ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินทุนของตนเอง
- 3) เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพ และส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 4) กระตุ้นเศรษฐกิจ ในระดับฐานรากของประเทศรวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต
- 5) เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

ในการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ จะใช้แนวทาง นโยบายและ วัตถุประสงค์ของการดำเนิน โครงการ ดังที่กล่าวมาแล้วในข้างต้น เป็นหลักในการประเมินด้าน ปัจจัยโครงการ (Input Evaluation)

(ที่มา : คู่มือสำหรับประชาชน เพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, 2544 : 1-3)

2. ระเบียบต่างๆที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง (ภาคผนวก ข)

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ประกอบไปด้วย 2 หมวด ดังนี้

หมวด 1 ว่าด้วย คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มีสาระสำคัญดังนี้

1. ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่ง เรียกว่า “คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ” โดยมีชื่อย่อว่า “กทบ.”
2. คณะกรรมการมีอำนาจและหน้าที่ ดังต่อไปนี้
  - 2.1 กำหนดนโยบาย การจัดตั้ง และแนวทางการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

และกองทุน

- 2.2 กำหนดแผนการจัดหาเงินทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และแผนการจัดสรรให้แก่กองทุน
- 2.3 จัดทำร่างกฎหมายเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เสนอต่อคณะรัฐมนตรี
- 2.4 กำหนดแผนงานและออกระเบียบ ข้อบังคับและประกาศในการจัดตั้ง และแนวทางการบริหารงานกองทุน
- 2.5 ออกระเบียบเกี่ยวกับการรับเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงิน จัดหา และจัดสรรผลประโยชน์ของกองทุน
- 2.6 ออกระเบียบเกี่ยวกับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และการบริหารกองทุน
- 2.7 แต่งตั้งคณะกรรมการ คณะทำงาน เพื่อดำเนินการตามระเบียบนี้
- 2.8 ออกระเบียบ คำสั่ง และประกาศอื่น ๆ เพื่อปฏิบัติการตามระเบียบนี้
- 2.9 เพื่อประโยชน์ในการบริหารงานของสำนักงาน อาจมีคำสั่งให้ข้าราชการหรือลูกจ้างของส่วนราชการ หรือคณะกรรมการอาจขอให้คณะรัฐมนตรีมีมติให้พนักงาน หรือลูกจ้างของรัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานอื่นของรัฐ ไปช่วยปฏิบัติงานเป็นเจ้าหน้าที่ของสำนักงานได้ โดยถือว่าเป็นการปฏิบัติราชการหรือปฏิบัติงานตามปกติ โดยจะช่วยให้ช่วยปฏิบัติงานเต็มเวลาบางส่วน หรือนอกเวลาก็ได้ อีกทั้งอาจกำหนดค่าตอบแทนให้แก่ผู้ไปช่วยปฏิบัติงานด้วยก็ได้
- 2.10 รายงานผลการดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรค รวมทั้งฐานะการเงินของกองทุนให้คณะรัฐมนตรีทราบอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง
- 2.11 ปฏิบัติหน้าที่อื่น หรือตามที่กฎหมายอื่นบัญญัติให้เป็นอำนาจและหน้าที่ของคณะกรรมการหรือตามที่คณะรัฐมนตรีมอบหมาย

หมวด 2 ว่าด้วย สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1. ให้มีสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี
2. สำนักงานมีอำนาจและหน้าที่ ดังต่อไปนี้
  - 2.1 ทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ
  - 2.2 ปฏิบัติงานธุรการของคณะกรรมการ ที่ปรึกษาคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการ

- 2.3 ศึกษารวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของคณะกรรมการ และของกองทุน
- 2.4 ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบถึงการจัดตั้ง นโยบาย และแนวทางการบริหาร กองทุน
- 2.5 ดำเนินการและประสานงานกับส่วนราชการและองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อเตรียมพร้อมในการจัดตั้งกองทุน และแนวทางการบริหารกองทุน
- 2.6 จัดให้มี หรือสนับสนุนให้มีการประชุมชี้แจงและฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานกองทุน
- 2.7 พิจารณาเสนอความเห็นต่อคณะกรรมการในการพิจารณาแผนการบริหารและจัดการ กองทุน
- 2.8 ให้การสนับสนุน ปรีกษาหารือ และข้อเสนอแนะแก่คณะกรรมการเกี่ยวกับนโยบาย ระเบียบหลักเกณฑ์ การดำเนินงานกองทุน
- 2.9 ดำเนินการหรือมอบหมายให้หน่วยงานอื่นๆ ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกองทุน และรายงานผลต่อคณะกรรมการดำเนินการในส่วนการบริหารกองทุน
- 2.10 รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีของสำนักงานต่อคณะกรรมการ
- 2.11 ดำเนินการอื่นใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

2.1 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านเข้มมีด (ภาคผนวก ค)

ระเบียบข้อบังคับของกองทุนหมู่บ้านเข้มมีด ม.20 ตำบลจันทึก อำเภอปากช่อง จังหวัด นครราชสีมา สรุปรุประเด็นสำคัญมีดังต่อไปนี้

1. วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุน
2. สถานที่ตั้งกองทุน
3. แหล่งที่มาของกองทุน
4. คุณสมบัติของสมาชิกและการรับสมัครเข้าเป็นสมาชิก
5. การขาดจากการเป็นสมาชิก
6. ระเบียบการกู้เงินกองทุนและระยะเวลาชำระคืนเงินกู้
7. การคิดอัตราดอกเบี้ย และปรับในอัตราดอกเบี้ย
8. การจัดสรรกำไรสุทธิประจำปี

3. หลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน

3.1 ข้อมูลสรุปการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง (ภาคผนวก จ)

เนื่องจากกระบวนการเลือกคณะกรรมการกองทุน จะต้องเป็นไปตามของระเบียบข้อที่ 41 ของระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 กล่าวว่

- 1) จะต้องมิคร้วเรือนสามในสี่ของจำนวนคร้วเรือนทั้งหมดเข้าร่วมประชุม
- 2) การเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้เป็นไปตามมติที่ประชุม คุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุน เป็นไปตามของระเบียบคณะกรรมการ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ดังนี้
  - (1) เป็นผู้มิชื้ออยู่ในทะเบียนบ้านและอาศัยในหมู่บ้านติดต่อกันเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 2 ปี ก่อนวันที่ได้รับเลือกเป็นกรรมการกองทุน
  - (2) เป็นผู้บรรลุนิติภาวะโดยมีอายุยี่สิบปีบริบูรณ์
  - (3) ปฏิบัติตนอยู่ในหลักศาสนา มีความรับผิดชอบ เสียสละ มีส่วนร่วมในกิจกรรมไม่การพนัน ไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติด และไม่มีประวัติเสียทางการเงิน ตลอดจนยึดมั่น ในการปกครองระบอบประชาธิปไตย
  - (4) ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย คนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
  - (5) ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท
  - (6) ไม่เคยต้องพิพากษาถึงที่สุดว่ามีความผิดแตรอการกำหนดโทษหรือการลงโทษในความผิดตำแหน่งหน้าที่หรือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ยกเว้นความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์และความผิดฐานบุกรุก

(7) ไม่เคยถูกให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่หรือสร้างความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ราชการ องค์กร หรือหน่วยงานที่สังกัด

- (8) ไม่เป็นผู้มิไปใช้สิทธิเลือกตั้งที่เสียสิทธิ
- (9) ไม่เป็นผู้ที่เคยพ้นจากตำแหน่งคณะกรรมการกองทุนตาม

3.2 แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านซับริมิต นั้น เพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้ประเมินความพร้อมในด้านต่าง ๆ รวมทั้งการให้

การขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านฉบับมีด นั้น เพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้ประเมินความพร้อมในด้านต่าง ๆ รวมทั้งการให้ข้อมูลรายละเอียดต่าง ๆ ตามความเป็นจริง ในด้านการเตรียมความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านฉบับมีด จะต้องมีความพร้อมในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. การคัดเลือกคณะกรรมการกองทุน
2. คุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุน
3. ความรู้ ประสบการณ์ และความเข้าใจในการบริหารงานกองทุนของคณะกรรมการกองทุน
4. ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานกองทุน
5. การมีส่วนร่วมของชาวบ้านหรือสมาชิกในการจัดการกองทุน
6. การปฏิบัติของสมาชิกตามระเบียบ ข้อบังคับของกองทุน
7. การเปิดบัญชีเงินฝากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อรองรับการจัดสรรโอนเงิน

3.3 การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การพิจารณาเงินกู้ให้กับผู้กู้นั้น คณะกรรมการจะต้องดำเนินการตามระเบียบว่าด้วยการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

- 1) คณะกรรมการจะพิจารณาความเป็นไปได้และความน่าเชื่อถือของโครงการขอู้เงิน ของผู้กู้แต่ละราย ว่ามีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด
- 2) พิจารณาจากคุณสมบัติของผู้กู้เป็นหลัก ประกอบด้วย อาชีพปัจจุบันและรายได้
- 3) พิจารณาจากศักยภาพของผู้กู้และผู้ค้ำประกันว่าจะสามารถชำระคืนเงินกู้ได้ตามกำหนดหรือไม่
- 4) พิจารณาจากความตั้งใจจริง ในการประกอบอาชีพ ความขยันหมั่นเพียรและความซื่อสัตย์
- 5) โครงการขอู้เงินจะต้องผ่านการเห็นชอบจากมติคณะกรรมการกองทุน
- 6) ผู้เสนอโครงการขอู้ จะต้องเป็นผู้ค้ำประกัน 2 คน

3.4 การการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตามโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

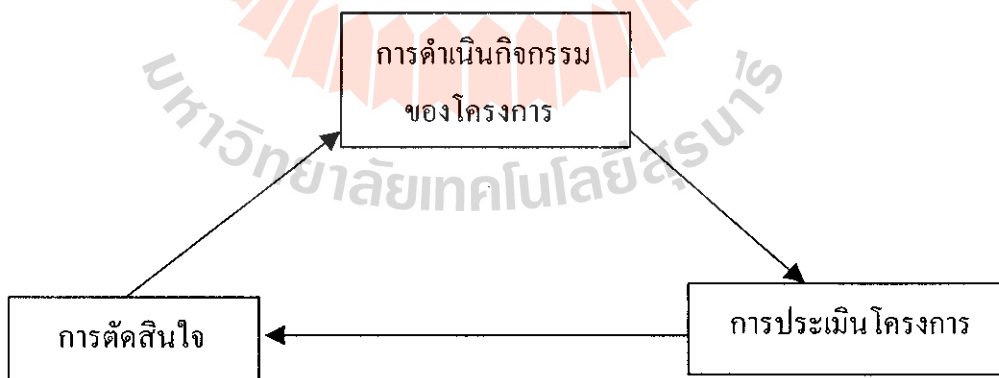
ตามวัตถุประสงค์ของโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยมุ่งเน้นการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน ตลอดจนส่งเสริมการพัฒนาและติดตามประเมินผลวิสัยนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ รัฐบาลจึงได้จัดสรรทุนการศึกษา

ให้แก่บัณฑิตในหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมินโครงการ เพื่อยกระดับการศึกษาและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เพิ่มขึ้นอีกทางหนึ่ง หลักสูตรดังกล่าวจึงมิใช่หลักสูตรการศึกษาเร่งรัด แต่เป็นหลักสูตรที่ได้เตรียมการมาเป็นเวลาพอสมควรอย่างมีระบบ และสามารถกล่าวได้ว่ามิใช่โครงการจ้างงานบัณฑิต แต่เป็นโครงการที่ให้ทุนการศึกษาแก่บัณฑิต ซึ่งบัณฑิตจะต้องผ่านเกณฑ์การประเมินผลตามหลักสูตร จึงจะจบการศึกษาและได้รับปริญญาบัตรบัณฑิต ส่งผลให้การดำเนินโครงการเป็นไปอย่างมีระบบ มีหลักเกณฑ์ และมีตัวชี้วัดที่ชัดเจน อาจกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่าเป็นโครงการเพื่อพัฒนาและยกระดับการศึกษาที่ดำเนินการควบคู่ไปกับการพัฒนาและส่งเสริมกระบวนการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ก่อให้เกิดการพัฒนาที่สอดคล้องอย่างต่อเนื่องและยั่งยืนต่อไป

4. หลักการประเมินโครงการรูปแบบการประเมินโครงการแบบซิฟฟ์โมเดล (CIPP Model)

หลักการประเมินโครงการแบบซิฟฟ์โมเดล

แนวคิดและรูปแบบการประเมินแบบ CIPP MODEL ของ สตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam's CIPP MODEL) กล่าวว่า “การประเมิน เป็นกระบวนการของการระบุ หรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการ รวมทั้งการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์ เพื่อนำเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจ” โดยมีแนวความคิดพื้นฐาน คือ

ภาพที่ 1 แนวคิดพื้นฐานการประเมินของสตัฟเฟิลบีม

นอกจากนี้ได้นำเสนอประเภทของการตัดสินใจที่สอดคล้องกับประเด็นที่ประเมิน ดังนี้

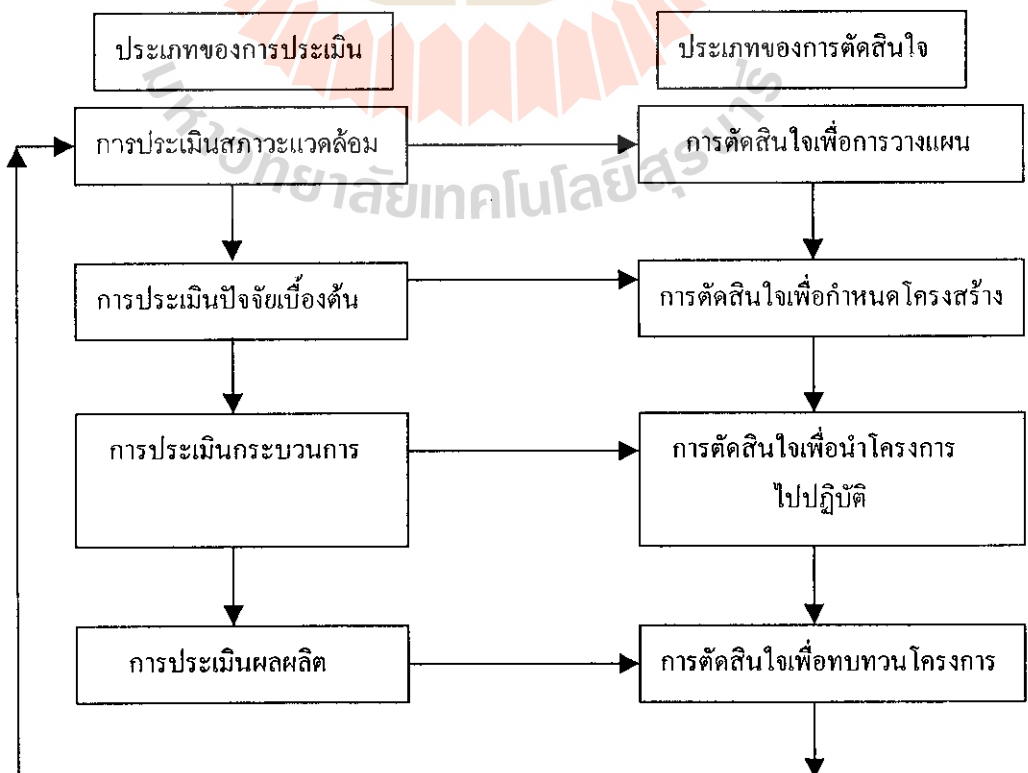
1. การตัดสินใจเพื่อวางแผน (Planning Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินสภาพแวดล้อมที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดจุดประสงค์ของโครงการให้สอดคล้องกับแผนการดำเนินการ

2. การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้างของโครงการ (Structuring Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากปัจจัยเบื้องต้น ที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดโครงสร้างของแผนงาน และขั้นตอนของการดำเนินการของโครงการ

3. การตัดสินใจเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ (Implementing Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินกระบวนการ เพื่อพิจารณาควบคุมดำเนินการให้เป็นไปตามแผนและปรับปรุงแก้ไขการดำเนินการให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

4. การตัดสินใจเพื่อทบทวนโครงการ (Recycling Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น เพื่อพิจารณาการยุติ ล้มเลิก หรือปรับขยายโครงการที่จะนำไปใช้ในโอกาสต่อไป

จากการข้อมูล จากตำราของ มิแฉัง และสุพัตร์ พิบูลย์ ได้กล่าวถึงแบบจำลองซิปป์ และสภาพการใช้แบบจำลองไว้ว่า แบบจำลองซิปป์ (CIPP Model) ได้รับการพัฒนาขึ้น โดย D.L. Stufflebeam และคณะภายใต้การนิยามความหมายของการประเมินว่า “เป็นกระบวนการของการวิเคราะห์เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจในทางเลือกต่าง ๆ ที่มีอยู่” มีลักษณะเป็นกรอบความคิดในเชิงประเมินที่เด่นชัดในแง่ของการชี้แนะขั้นตอนในการประเมินคู่ควบไปกับการตัดสินใจในประเภทของการประเมิน และประเภทของการตัดสินใจในแบบจำลองแสดงได้ดังแผนภาพต่อไปนี้ (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ , 2525)

ภาพที่ 2 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการตัดสินใจและประเภทของการประเมินกับตัดสินใจ (ที่มา หนังสือ ชุมวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา สำนักมาตรฐานการศึกษา สำนักงานสภาพัฒนาการศึกษาระดับปริญญา กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย หน้า 89 - 91)

5. เอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

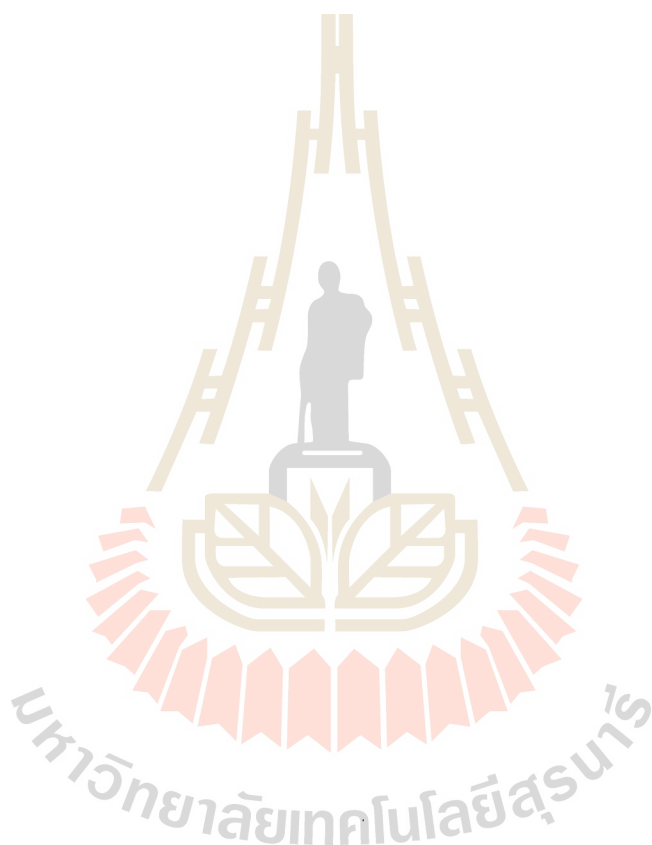
ทีมงานศึกษาหมู่บ้านนาร่อง สำนักกองทุนเพื่อสังคม ได้ทำการศึกษาหมู่บ้านต้นแบบเพื่อมาประกอบการเตรียมความพร้อมของหมู่บ้านเพื่อรองรับการดำเนินงานตามโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้ประสบผลสำเร็จ ดังนี้ กองทุนหมู่บ้าน คือ โอกาสที่เปิดให้กับชาวบ้านได้มาร่วมแรงร่วมใจกัน สร้างพลังของชุมชน โอกาสดังกล่าวนี้หากได้มาแล้วจัดการไม่ดี ก็จะเป็นการเพิ่มหนี้ให้กับประเทศ และทำให้ความสามัคคีและการพึ่งพาตนเองที่ชุมชนเคยมีอยู่ถูกทำลายลง สิ่งที่ควรคำนึงถึงคือ ต้องไม่ริบเร่งดำเนินการเพียงเพื่อให้หมู่บ้านได้รับเงินล้านตาม ๆ กันไป การให้ชุมชนค่อย ๆ เรียนรู้กระบวนการพัฒนา โดยการศึกษาจากหมู่บ้านต้นแบบเพื่อมาประกอบการเตรียมความพร้อมในชุมชนตนเอง จะทำให้เกิดประโยชน์มากกว่า หมู่บ้านที่เหมาะสมสำหรับการเป็น “หมู่บ้านต้นแบบ” มีจุดร่วมซึ่งเป็นจุดแข็ง ต่าง ๆ ดังนี้

1. มีผู้นำที่โดดเด่นและหลากหลาย
2. มีพัฒนาการที่เริ่มต้นมาจากชุมชน
3. กลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ มีประสิทธิภาพ
4. มีความสามารถในการดำเนินธุรกิจชุมชน
5. มีประสิทธิภาพในการบริหารกองทุน
6. มีความพร้อมใจ และยินดีเสียสละเวลา

ปรีดี โชติช่วง , 2541 ได้กล่าวถึง กองทุนหมู่บ้านแห่งจิตวิญญาณและการแบ่งปัน ดังนี้ กองทุนหมู่บ้านเป็นนโยบายที่จะต้องทำให้เกิดเป็นรูปธรรมและประชาชนต้องเข้ามามีส่วนร่วมทุกขั้นตอน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และการยอมรับว่ามีความเป็นเจ้าของกองทุนหมู่บ้านร่วมกัน ทำให้เกิดความรู้สึกรักและหวงแหนช่วยกันดูแลรักษาไว้เสมือนหนึ่งเป็นการประกาศเกียรติบัตรของชุมชนให้คนทั่วไปได้รับรู้ว่า ชุมชนมีความสามัคคีเข้มแข็ง

ทีมงานศึกษาหมู่บ้านนาร่อง สำนักงานกองทุนเพื่อสังคม ยังได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดทำโครงการกองทุนหมู่บ้านเพื่อให้เงินกองทุนอย่างยั่งยืน (สำนักงานกองทุนเพื่อสังคม, 2544) ดังนี้ เมื่อเงินกองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาท ลงไปถึงหมู่บ้านแล้ว สิ่งที่ต้องให้ความสนใจ

ต่อไปอีก คือ ทำอย่างไรที่จะทำให้เงินก้อนนี้เป็นเครื่องมือสนับสนุนกิจกรรมดี ๆ หรือเกิดประโยชน์สูงสุดในชุมชนโครงการเพื่อขอผู้เงินกองทุน 1 ล้านบาทที่ดี จึงไม่ใช่คิดเพียงแค่ทำแล้วใช้เงินคืนได้ หรือมีผลกำไรมาก ๆ แต่ต้องคำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวมมุ่งสู่แนวทางการพึ่งตนเองและการพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชน

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยมีรายละเอียดของขั้นตอนในการดำเนินการ 7 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. วิธีการประเมินโครงการ
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. ตัวชี้วัดบริบทและตัวแปรที่ศึกษา
4. ตัวชี้วัดการประเมินโครงการโดยภาพรวมและตัวแปรที่ศึกษา
5. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ
6. การเก็บรวบรวมข้อมูล
7. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิธีการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการ เป็นการประเมินเชิงระบบ (System Approach) ซึ่งเป็นแนวคิดและรูปแบบการประเมิน ที่เรียกว่า CIPP Model เป็นคำย่อมาจาก Context – Input – Process – Product model แบบจำลองซิพพ์

กรณีการประเมินกองทุนหมู่บ้าน เราจะเลือกใช้ CIPP Model ซึ่งประกอบ 4 ส่วน คือ

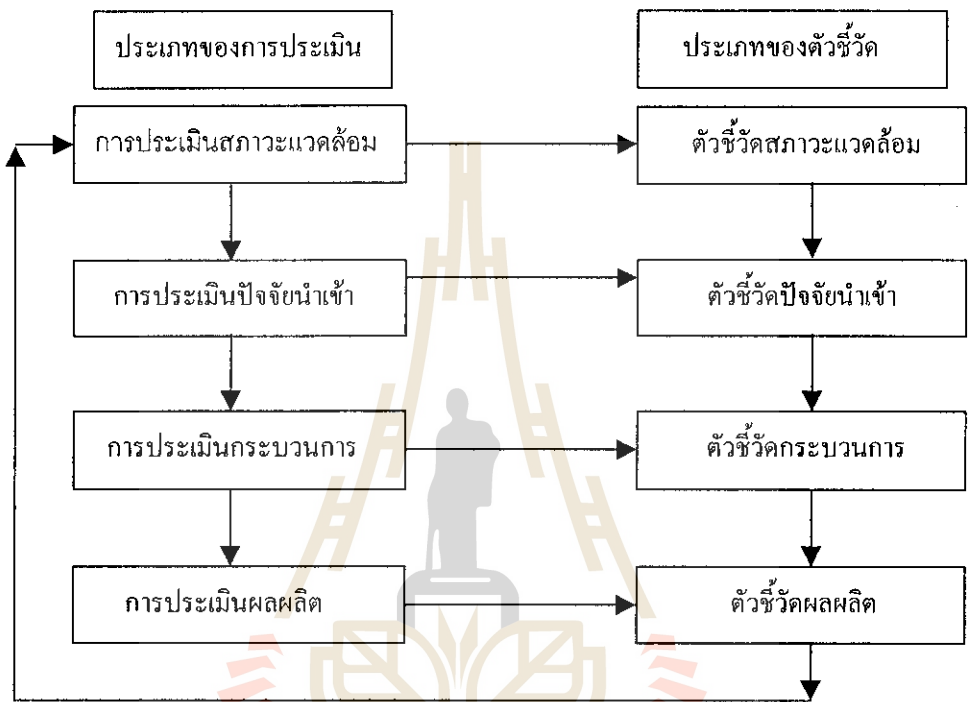
1. Context system	คือ	บริบทของหน่วยระบบ
2. Input system	คือ	ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ
3. Process system	คือ	กระบวนการของหน่วยระบบ
4. Product system	คือ	ผลผลิตของหน่วยระบบ

การประเมินสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation) เป็นการประเมินสภาพทั่วไปของชุมชนท้องถิ่น ซึ่งอยู่รอบ ๆ หน่วยระบบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) เป็นการประเมินปัจจัยนำเข้าทั้งปวงของหน่วยระบบการบริหารจัดการและของหน่วยระบบกิจการของผู้กู้

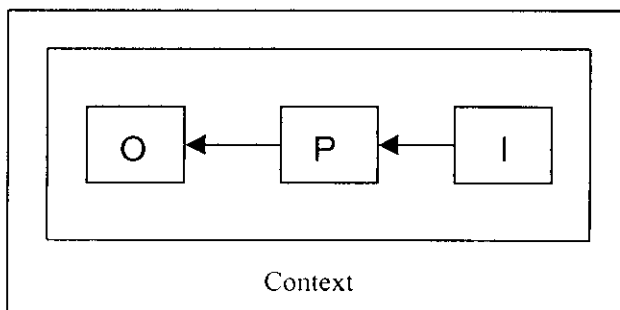
การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินกระบวนการทั้งสองหน่วยระบบคือ หน่วยระบบบริหารจัดการกองทุนและหน่วยระบบของผู้กู้

การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) เป็นการประเมินผลผลิตทั้งหมดที่เกิดขึ้นในหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำผู้รู้ และหน่วยระบบการดำเนินงานของผู้รู้แต่ละราย
 แผนภาพแสดงความสัมพันธ์ระหว่างประเภทของการประเมินกับตัวชี้วัด

ภาพที่ 1

แผนภาพต่อไปนี้ แสดงองค์ประกอบภายในของกองทุนหมู่บ้าน

ภาพที่ 2

O	ย่อมาจาก	Output , Product	คือ ผลผลิตของหน่วยระบบ
P	ย่อมาจาก	Process	คือ กระบวนการของหน่วยระบบ
I	ย่อมาจาก	Input	คือ ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ

สรุปแนวคิดระบบกับการวิจัยประเมินโครงการ

CIPP Model เครื่องมือที่จำเป็นอย่างยิ่งต่อการประเมิน ความสำเร็จของโครงการหรือเป็นการวัดความสามารถในการบรรลุผลสำเร็จของการกระทำ ผลที่ได้จากการประเมินจะเป็นตัวชี้วัดความสามารถในการดำเนินงานว่ามีประสิทธิผลมากน้อยเพียงใด เห็นว่าเป็นทฤษฎีที่เหมาะสมสำหรับโครงการประเมินกองทุนหมู่บ้านเข้มแข็ง

การประเมินสถานะแวดล้อมทั่วไปของหมู่บ้าน (Context Evaluation) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากชาวบ้าน และเอกสารของหน่วยราชการภายในท้องถิ่น ทำให้ทราบถึงสภาพแวดล้อมของหมู่บ้าน ซึ่งประกอบด้วย จำนวนครัวเรือน จำนวนประชากร อาชีพ การศึกษา รายได้ สภาพภูมิศาสตร์ ศิลปะวัฒนธรรมประเพณี และสถานที่ราชการ วัด โรงเรียน ฯลฯ รวมทั้งทรัพยากร ได้แก่ ป่าไม้ แม่น้ำ ทำให้ทราบถึงสภาพแวดล้อม ความเป็นอยู่โดยรวมของคนในหมู่บ้าน

นำไปสู่การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) การได้รับการอนุมัติเงิน 1 ล้านบาท โดยมีคณะกรรมการกองทุนร่วมกันบริหารจัดการ โดยยึดระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านเข้มแข็ง และคณะกรรมการต้องชี้แจงให้สมาชิกทราบถึงความสำคัญ และวัตถุประสงค์ของเงินกองทุน

ดำเนินการประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นขั้นตอนการปล่อยเงินกู้ให้กับสมาชิกกองทุน ซึ่งสมาชิกกองทุนหมู่บ้านต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้าน และปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด ในการเสนอโครงการขอกู้ ถ้ามีปัญหาให้ปรึกษาคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน เพื่อความถูกต้อง ชัดเจน และรวดเร็ว สำหรับการพิจารณาอนุมัติเงินกู้ นั้นคณะกรรมการร่วมกันพิจารณาคุณสมบัติ และโครงการของผู้กู้แต่ละราย อย่างรอบคอบและยุติธรรมด้วยความโปร่งใส เมื่อคณะกรรมการได้อนุมัติเงินกู้แล้ว ต้องมีการติดตามผลตลอดจนการรับชำระหนี้จากผู้กู้ เพื่อจัดทำบัญชีไว้เป็นหลักฐานเพื่อตรวจสอบ

ขั้นตอนสุดท้าย คือ การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) ประเมินได้จาก

- จำนวนผู้กู้ทั้งสิ้น จากจำนวนสมาชิกทั้งหมด
- มียอดเงินให้กู้ทั้งสิ้นเท่าไร
- ปัจจุบันกองทุนมีเงินทุนสะสมเท่าไร
- กองทุน 1 ล้านบาท คงเหลือเท่าไร

ทำให้ทราบถึงตัวชี้วัดความเข้มแข็งในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านว่ากองทุนจะยังคงอยู่หรือไม่ ซึ่งวัดได้จากฐานะความเป็นอยู่ของชาวบ้านว่ามีความเปลี่ยนแปลงมากน้อยเพียงใด และมีการหมุนเวียนเงินกองทุนเพื่อให้ชาวบ้านที่ได้รับความช่วยเหลือด้านการเงินอย่างทั่วถึงหรือไม่

กรอบตัวชี้วัดความเข้มแข็งของกองทุนหมู่บ้านสามมิติ

1. กองทุนหมู่บ้านมีผู้นำที่ดี
2. เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน ระหว่างคณะกรรมการกองทุนและสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน
3. การแก้ไขปัญหาโดยเกิดจากความสามัคคีในหมู่บ้าน
4. มีการสร้างงาน สร้างรายได้ เพิ่มขึ้น
5. ชาวบ้านมีฐานะความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กระบวนการการวิจัยประกอบด้วยระเบียบวิธีการและขั้นตอนต่าง ๆ มากมาย กระบวนการแต่ละขั้นตอนมีความสำคัญต่อการวิจัยทั้งสิ้น ผู้วิจัยจะละเอียดมีได้เลย เรื่องที่สำคัญเรื่องหนึ่งในส่วนที่เกี่ยวกับแผนแบบการวิจัย คือ การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่างคืออะไร ทำไมจะต้องมีการกำหนดประชากรก่อนที่จะศึกษาวิจัย กลุ่มตัวอย่างมีความสำคัญและจำเป็นอย่างไรต่อการวิจัยอย่างไร คำถามต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนเป็นประเด็นสำคัญที่ผู้วิจัยจะต้องทำความเข้าใจก่อนที่จะเริ่มต้นทำวิจัย

ประชากร (Population) หมายถึง กลุ่มทั้งหมดของสิ่งที่ต้องการศึกษาวิจัย ซึ่งอาจเป็นบุคคล กลุ่มบุคคล องค์กร หน่วยการปกครอง เช่น จังหวัด อำเภอ เป็นต้น หรืออาจเป็นสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ หรือสิ่งไม่มีชีวิต เช่น วัตถุ หิน แร่ธาตุ ก็ได้ ซึ่งเหล่านี้มีลักษณะที่ผู้วิจัยสามารถมองเห็นและรับรู้ได้ประชากร คือ หน่วยการวิเคราะห์ ในการวิจัยนั้นหน่วยการวิเคราะห์ต้องมีความสัมพันธ์ลักษณะของประชากรที่ต้องการศึกษา กล่าวคือ ถ้าประชากรของการศึกษาวิจัยเป็นบุคคล หน่วยการวิเคราะห์จะต้องเป็นบุคคล ถ้าประชากรของการศึกษาวิจัยเป็นหน่วยงาน หน่วยการวิเคราะห์จะต้องเป็นระดับองค์กร หรือหน่วยงานด้วย โดยวิธีสุ่มเลือกกลุ่มตัวอย่าง แม้ว่าบางครั้งอาจจะต้องไปเก็บรวบรวมข้อมูลหรือสอบถามหรือสัมภาษณ์

กลุ่มตัวอย่าง (Sample or Sampling Group) ในการวิจัย หมายถึง กลุ่มที่ถูกเลือกจากประชากรขึ้นมาเป็นตัวอย่าง เพื่อใช้เป็นตัวแทนของประชากรในการศึกษา ดังนั้น กลุ่มตัวอย่าง คือ ตัวแทนของประชากรที่ผู้วิจัยนำมาใช้ในการศึกษา ผลการศึกษาที่ได้จากกลุ่มตัวอย่าง ย่อมเป็นผลการศึกษาจากประชากรด้วยเช่นกัน

ผู้วิจัยดำเนินการสุ่มตัวอย่างแล้วได้กลุ่มตัวอย่างที่ไม่สามารถเป็นตัวแทนของประชากรได้ จะทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนของการสรุปผลการวิจัยเป็นอย่างมาก ทั้งนี้ เพราะเมื่อผู้วิจัยได้สุ่มตัวอย่างไม่ว่าจะใช้โดยวิธีการใดเพื่อให้ได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างแล้ว ผู้วิจัยอาจทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างนั้น การสรุปผลก็ใช้การพรรณนาและอธิบาย บนพื้นฐานของข้อค้นพบที่มาจากคุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย รวมถึงการสรุปผลเชิงอนุมานกลับไปเพื่ออธิบายคุณลักษณะของประชากรก็จะเกิดความคลาดเคลื่อนตามไปด้วย

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล นักศึกษาวิจัย เก็บข้อมูล 100% ของจำนวน 38 คร้วเรือน

3. ตัวชี้วัดบริบทและตัวแปรที่ศึกษา

ตัวชี้วัดบริบทและตัวแปรที่ศึกษา ตัวชี้วัดบริบท หมายถึง ตัวชี้วัดสภาพแวดล้อมของหน่วยระบบ ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ แบ่งได้ 2 ระดับ คือ

1) บริบทระดับประเทศ หรือ ตัวชี้วัดบริบทรอบนอก ประกอบไปด้วยตัวแปร ดังนี้

- ฐานะของประเทศ
- นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)
- ภาวะดุลการค้าของประเทศ
- ภาระหนี้สินของประชาชน
- ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ

2) บริบทระดับท้องถิ่น ประกอบไปด้วยตัวแปร ดังนี้

- ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน
- สภาพปัจจุบันของหมู่บ้าน
- ด้านเศรษฐกิจทั้งหมู่บ้าน
- ด้านวัฒนธรรมประเพณีของหมู่บ้าน
- ด้านการศึกษา
- ด้านสุขภาพอนามัย
- แหล่งน้ำที่สำคัญ
- ระบบสาธารณสุขปโภค

4. ตัวชี้วัดการประเมินโครงการโดยภาพรวมและตัวแปรที่ศึกษา

ตัวชี้วัดการประเมินโครงการโดยภาพรวมและตัวแปรที่ศึกษา

โครงการกองทุนหมู่บ้านซั่มมิด โดยภาพรวมตามแนวคิดเชิงระบบ ประกอบไปด้วย 2 หน่วยระบบ

1. หน่วยระบบ A การบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้
2. หน่วยระบบ B การดำเนินกิจการของผู้กู้

ดังนั้นในการกำหนดตัวชี้วัด เพื่อที่จะประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้าน ตามกรอบความคิดทฤษฎี ซึ่งได้รายการตัวชี้วัด ดังนี้

1. ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ A การบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ ประกอบด้วย ตัวชี้วัด ดังนี้

1.1 ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A ประกอบไปด้วยตัวแปร ดังต่อไปนี้

- นโยบายของรัฐบาลด้านการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น
- เงิน 1 ล้านบาท
- คณะกรรมการหมู่บ้าน
- ผู้สมัครขอกู้

1.2 ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ A ประกอบไปด้วยตัวแปร ดังนี้

- การคัดเลือกผู้กู้
- กระบวนการรับชำระหนี้
- การทำบัญชี

1.3 ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ A ดังนี้

ผลโดยตรง (Immediate Result) ตัวแปร ได้แก่

1. จำนวนผู้กู้
2. ยอดเงินให้กู้

ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact)

1. จำนวนผู้กู้ที่กู้ได้
2. จำนวนทุนสะสมของหมู่บ้าน
3. การขยายกิจการของผู้กู้
4. การเกิดกิจการใหม่ๆ ขึ้นในหมู่บ้าน

ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact)

1. กองทุนหมู่บ้านมีศักยภาพและความเข้มแข็ง
2. หมู่บ้านมีเครือข่ายการเรียนรู้
3. หมู่บ้านมีภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจและสังคม

2. ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ B การดำเนินกิจการของผู้กู้ ประกอบด้วย

2.1 ตัวชี้วัดบริบท แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

2.1.1 ตัวชี้วัดบริบทระดับประเทศ ซึ่งเป็นตัวชี้วัดบริบทชนิดเดียวกับ ตัวชี้วัดระดับประเทศของหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ (ตามที่กล่าวมาแล้วในตัวชี้วัดบริบทและตัวแปรที่ศึกษา)

2.1.2 ตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่น ซึ่งเป็นตัวชี้วัดบริบทชนิดเดียวกับ ตัวชี้วัดระดับท้องถิ่นของหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ (ตามที่กล่าวมาแล้วในตัวชี้วัดบริบทและตัวแปรที่ศึกษา)

2.1.3 ตัวชี้วัดบริบทเฉพาะตัว ประกอบด้วย ตัวแปร ดังนี้

- ความรู้ความสามารถของผู้กู้และครอบครัว
- ฐานะของผู้กู้
- หนี้สินธนาคารของผู้กู้
- หนี้สินนายทุนนอกระบบของผู้กู้
- อาชีพหลักของผู้กู้
- รายได้ของครอบครัว
- ประสบการณ์ในการประกอบอาชีพ

2.2 ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B ประกอบด้วย ตัวแปร ดังนี้

1. เงินที่กู้มาได้
2. การประกอบอาชีพ

2.3 ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ B ประกอบด้วย ตัวแปร ดังนี้

1. การประกอบอาชีพอย่างถูกวิธี
2. การหาตลาดที่ดี

2.4 ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ B แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

ผลโดยตรง (Immediate Result) ตัวแปร ได้แก่

1. รายได้เป็นตัวเงิน
2. การหาตลาดที่ดี

ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact) ได้แก่

1. ผู้กู้ได้ขยายกิจการ
2. ผู้กู้ นำประสบการณ์จากการประกอบอาชีพมาพัฒนาอาชีพของตน

ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact) ได้แก่

1. ผู้กู้มีการพึ่งตนเอง
2. ผู้กู้มีศักยภาพและความเข้มแข็งในอาชีพของตน
3. การกลับคืนถิ่นที่อยู่เดิม

4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน ผู้วิจัยต้องศึกษาและเลือกใช้ให้เหมาะสมกับการเก็บข้อมูล ต้องศึกษาตัวแปร ประเภทของข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งแบ่งตามลักษณะการสร้างซึ่งเหมาะกับกองทุนหมู่บ้าน คือ

เครื่องมือวัดแบบมาตรฐาน เป็นเครื่องมือวิจัยที่ใช้เทคนิคและวิธีการสร้างอย่างเป็นระบบ มีการนำไปทดลองใช้เพื่อวิเคราะห์หาคุณภาพ และประสิทธิภาพของเครื่องมือนั้น ก่อนนำไปใช้วัดจริง เครื่องมือสำหรับการวิจัยแบบนี้มีทั้งเครื่องมือวิจัยทางด้านวิทยาศาสตร์ และทางสังคมศาสตร์

เครื่องมือวัดแบบเฉพาะกิจ เป็นเครื่องมือวิจัยที่สร้างขึ้นมาเพื่อใช้ศึกษาค้นคว้าเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ผลที่ได้จากการวัดก็มีความเชื่อถือได้ระดับหนึ่ง ถ้ามีการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

ดังนั้น เครื่องมือวัดแบบเฉพาะกิจ จึงมีลักษณะเป็นเครื่องมือวัดที่เป็นมาตรฐานตามความเหมาะสมสามารถนำมาใช้กับกองทุนหมู่บ้านซ้ำมิตได้

แบ่งตามลักษณะการใช้งาน ซึ่งเป็นเครื่องมือที่เหมาะสมสำหรับกองทุนหมู่บ้าน คือ

เครื่องมือวัดทางสังคมศาสตร์ ผู้วิจัยนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล แบ่งได้ดังนี้

1. การสังเกต (Observation) เป็นเครื่องมือวิจัยที่จะต้องใช้ตัวบุคคล ซึ่งในที่นี้ คือ ตัวผู้วิจัยเอง ทำหน้าที่ในการวัด โดยใช้หู ตา เป็นเครื่องมือสำคัญในการติดตาม ฝ้าสังเกตพฤติกรรมของบุคคลซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง แล้วทำการจดบันทึกข้อมูล ที่อยู่ในหัวข้อการวิจัย

2. การสัมภาษณ์ (Interview) การสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือรูปแบบหนึ่ง เน้นการสนทนาแต่เป็นการสนทนาอย่างมีจุดมุ่งหมาย ผู้สัมภาษณ์ต้องเตรียมการให้พร้อม ควรใช้การพูดคุยอย่างเกื้อกันเองกับผู้ถูกสัมภาษณ์ และควรชี้แจงให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ทราบถึงวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ว่า ต้องการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ครั้งนี้ไปใช้ทำอะไร และจะเกิดประโยชน์ในด้านใด

3. แบบสอบถามและแบบสำรวจ เครื่องมือวิจัยประเภทนี้ประกอบด้วย

3.1 แบบตรวจสอบรายการ (Checklist) เป็นเครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล จากกลุ่มตัวอย่าง โดยให้กลุ่มตัวอย่างตอบคำถามโดยการทำเครื่องหมาย ใช่ – ไม่ใช่ , เห็นด้วย – ไม่เห็นด้วย , มี – ไม่มี , ไป – ไม่ไป แบบตรวจสอบรายการมีข้อคำถามเป็นแบบ ถูก - ผิด

3.2 แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือวิจัยที่นิยมใช้กันมากที่สุดในการเก็บข้อมูล อาจเป็นแบบให้เขียนตอบ กรอกข้อความสั้น หรือยาว ๆ หรือเป็นแบบ Checklist ผสมกับแบบ Inventory ร่วมกันก็ได้

4. มาตรฐานจัดอันดับ (Rating Scale) หรือเรียกว่า มาตรฐานจัดอันดับคุณภาพ เป็นเครื่องมือใช้ประเมินสถานการณ์ ที่ไม่สามารถวัดออกมาเป็นเชิงปริมาณได้ เช่น การวัดความประพฤติ การทดสอบทางภาคปฏิบัติ โดยผู้วิจัยสร้างแบบสอบถาม แบ่งคุณลักษณะที่ต้องการวัดออกมาเป็นระดับต่าง ๆ กัน เช่น มาก ปานกลาง น้อย หรือ 5,4,3,2,1 เป็นต้น

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ของกองทุนหมู่บ้านชัยมิต มีดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ของกองทุนหมู่บ้านชัยมิต

เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล (แบบ บร.)	วิธีการเก็บข้อมูล	จำนวนร้อยละของ 38 ครัวเรือน
บร.1 แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชน หมู่บ้าน	สัมภาษณ์ ,การสังเกต ข้อมูลมือสอง จปฐ , กชช. 2ก	85%
บร.2 แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความ เข้มแข็งของหมู่บ้าน - ข้อ 1,2,3,4,9 - ข้อ 5,11,12 - ข้อ 6,7,8,10	แบบสอบถาม - แบบมาตรฐานจัดอันดับ - แบบตรวจสอบรายการ - แบบสำรวจ	100%
บร.3 แบบรายงานความรู้ความเข้าใจ และทัศนคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้าน	สัมภาษณ์	100%

เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล (แบบ บร.)	วิธีการเก็บข้อมูล	จำนวนร้อยละของ 38 ครัวเรือน
<p>บ้าน</p> <p>บร.4 แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน</p> <p>บร.5 แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน</p> <p>บร.6 แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้าน</p> <p>บร.7 แบบรายงานการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็ง</p> <p>บร.8 โครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์</p> <p>บร.9 แบบบันทึกการสัมภาษณ์</p> <p>บร.10 แบบสรุปบทเรียนหมู่บ้าน</p> <p>บร.11 แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี</p> <p>บร.12 การวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน</p>	<p>เอกสารกองทุนหมู่บ้าน</p> <p>สอบถามคณะกรรมการฯ</p> <p>การจัดประชุมเวทีประชาคมตำบล</p> <p>การสังเกต, จดบันทึก</p> <p>การจัดเวทีผู้กู้กลุ่มย่อยภายในหมู่บ้าน</p> <p>สรุปจาก บร. 2</p> <p>การสัมภาษณ์, การสังเกต, แบบสอบถาม, ข้อมูลจากองค์การ</p> <p>การสัมภาษณ์</p> <p>การจัดเวทีกลุ่มภายในหมู่บ้าน</p> <p>การสัมภาษณ์</p> <p>การประชุมเวทีประชาคมตำบล</p>	<p>100%</p> <p>100%</p>

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ความหมาย ของการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นกระบวนการที่มีขั้นตอนเริ่มต้น ตั้งแต่การระบุประเด็นที่ต้องการ เก็บรวบรวม การจัดลำดับข้อมูลอย่างเป็นระบบ ด้วยวิธีการและหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนแน่นอน และมีการกำหนดตัวชี้วัดของประเด็นที่ต้องการประเมิน ซึ่งมีข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ทั้งในเชิงปริมาณที่เป็นตัวเลข และเชิงคุณภาพ ที่เป็นการบรรยายลักษณะของข้อมูลในรูปแบบของข้อความ

การเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อการประเมินและวิเคราะห์ข้อมูล คือ

ข้อมูลระดับปฐมภูมิ (Primary Data Source) ข้อมูลที่ได้จากสมาชิกหมู่บ้านโดยตรง

- ข้อมูลบริบทชุมชน ได้จากการสังเกต และการสัมภาษณ์

- ข้อมูลเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน โดยใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์
- ข้อมูลระดับทุติยภูมิ (Secondary Data Source) ข้อมูลที่มีผู้ทำบันทึกไว้
- ข้อมูล จปฐ ประจำปี 2544
  - กชช. 2 ค ข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้าน ประจำปี 2544
  - ระเบียบกองทุนหมู่บ้านฉบับมีด
  - คู่มือสำหรับประชาชน เพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกทบ.และชุมชนเมือง
  - แผนแม่บทชุมชน ขององค์การบริหารส่วนตำบลจันทิก ประจำปี 2545

วิธีการเก็บข้อมูล

1. การสังเกต (Observation)

การสังเกตโดยมีส่วนร่วม การสังเกตวิธีนี้เป็นการเก็บข้อมูลที่ผู้สังเกตจะเข้าไปร่วมอยู่ในหมู่บ้านผู้ถูกสังเกตและทำกิจกรรมร่วมกับผู้ถูกสังเกต ผู้ถูกสังเกตจะไม่รู้ตัวเลยว่ากำลังถูกสังเกตพฤติกรรม ทั้งนี้ เพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้สังเกตกับผู้ถูกสังเกตให้เกิดความสนิทสนมคุ้นเคยกับชาวบ้านทำตนคล้ายกับเป็นสมาชิกคนหนึ่งของหมู่บ้าน แล้วสังเกตพฤติกรรมหรือปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านตามที่ต้องการศึกษา

2. การสัมภาษณ์ (Interview)

การสัมภาษณ์เป็นวิธีการเก็บข้อมูลที่มีการพบปะสนทนากันอย่างมีจุดมุ่งหมาย เป็นการพบปะสอบถามกันโดยตรง หากมีข้อสงสัยหรือคำถามใด คำตอบใดไม่ชัดเจนก็ถามซ้ำหรือทำความเข้าใจได้และสามารถทำได้ทันที เป็นการสร้างความมั่นใจให้ทั้งผู้ตอบและผู้ทำการวิจัย

3. แบบสอบถาม (Questionnaire)

เป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และจัดส่งให้ กลุ่มเป้าหมายได้ดำเนินการตามคำชี้แจงที่กำหนดให้ เมื่อตอบคำถามเสร็จแล้วให้ส่งกลับคืนแก่ผู้วิจัย แต่ ข้อมูลที่ได้รับอาจคลาดเคลื่อน อันเนื่องจากความไม่เข้าใจในคำถามของแบบสอบถาม การอ่านหนังสือไม่ออก

4. การอภิปรายกลุ่ม (Focus Group Discussion)

การอภิปรายกลุ่ม เป็นวิธีการข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันจำนวน 7-8 คน มาร่วมแสดงความคิดเห็นที่ได้รับการกระตุ้น จากคำถามของผู้ประเมิน โดยมีการบันทึกข้อมูล

เกี่ยวกับความคิดเห็น และปฏิกิริยาของสมาชิกกลุ่มเป้าหมายระหว่างแสดงความคิดเห็น ซึ่งนำไปใช้ประกอบในการวิเคราะห์ข้อมูล

5. การวิเคราะห์ข้อมูล (Analysis of Data)

ความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูล เป็นกระบวนการนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาจัดให้เป็นระบบ ระเบียบ เพื่อสะดวก รวดเร็ว และง่ายต่อการทำความเข้าใจ แปลความ และสรุปความ โดยมีขั้นตอน ดังนี้ การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล , การจำแนกประเภทของข้อมูล , ดำเนินการวิเคราะห์โดยการเลือกใช้ค่าสถิติที่เหมาะสมกับจุดประสงค์ระดับข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งได้ 2 ประเภท

1.การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ เป็นกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลที่อยู่ในลักษณะของตัวเลขแล้วสรุปผลโดยใช้สถิติ เพื่อที่จะนำค่าสถิติไปใช้ตอบคำถามในประเด็นที่ต้องการ สถิติที่ใช้ในการบรรยายลักษณะของข้อมูลคือ

ค่าร้อยละ (Percentage) เป็นค่าสถิติพื้นฐานที่นำมาเปรียบเทียบกันที่แสดงว่า กลุ่มเป้าหมายคิดเป็นเท่าไร โดยอาศัยข้อมูลที่มีฐานเท่ากับ 100 หน่วย

มีสูตรการคิดคำนวณดังนี้

$$\text{ค่าร้อยละ} = \frac{\text{จำนวนกลุ่มเป้าหมาย}}{\text{จำนวนครัวเรือนประชากรทั้งหมด}} * 100$$

จำนวนครัวเรือนประชากรทั้งหมด

แสดงการสามารถแจกแจงความถี่ของข้อมูลและสามารถนำมาคำนวณหาค่าร้อยละ

ประเภท	ครัวเรือนประชากร (ครัวเรือน)	กลุ่มตัวอย่าง (คน)
กลุ่มสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน	38	$38 * 100 = 100.00$ 38
รวม	38	100

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลที่ไม่เน้นการใช้ข้อมูลที่เป็นตัวเลขเป็นหลักในการวิเคราะห์ เป็นการวิจัยที่มีรูปแบบที่เน้นการค้นหารายละเอียดในประเด็นปัญหาต่าง ๆ ในเชิงลึก โดยข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาอาจได้มาจากการสังเกต หรือศึกษากับหน่วยศึกษาเพียงไม่กี่หน่วย ข้อสรุปหรือข้อค้นพบไม่เน้นการนำไปใช้อย่างกว้างขวางทั่วไปแต่เป็นการศึกษาในเชิงลึกของเหตุการณ์หรือพฤติกรรมของมนุษย์เป็นสำคัญ บางครั้งเรียกว่า การวิจัยทางมานุษยวิทยา หรือการวิจัยเจาะลึก

บทที่ 4

ผลการติดตามการประเมินโครงการ

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ใช้หลักการประเมินตามสภาพความเป็นจริง ซึ่งผลการติดตามประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยมีรายละเอียดของขั้นตอนในการติดตามการประเมิน 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน
2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม
3. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

ผลการประเมินบริบทชุมชน

1. บริบทระดับประเทศ

ฐานะของประเทศ

ปัญหาที่ยืดเยื้อและเรื้อรังมานาน ความยากจนนั้น ทางภาครัฐก็พยายามที่จะแก้ไขปัญหา มาตลอด โดยจะเห็นได้ว่าสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติกำหนดเรื่องการลด ความยากจนเป็นเป้าหมายสำคัญของแผนพัฒนาประเทศ นอกจากนี้เมื่อประเทศไทย ประสบกับวิกฤติเศรษฐกิจ ส่งผลให้ปัญหาดังกล่าวยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้น ส่วนราชการ เริ่มทบทวนถึงการแก้ไขปัญหา จนกระทั่ง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทาน พระราชดำรัส เรื่อง “เศรษฐกิจพอเพียง” เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2540 ซึ่งภาครัฐได้น้อมนำกระแสพระราชดำริมาเป็นแนวทางกำหนดเป็นปรัชญานำทางในแผนพัฒนาประเทศ ฉบับที่ 9 และรัฐบาลมีมติจัดสรรงบประมาณ เพื่อดำเนิน โครงการเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง ขณะเดียวกัน ตั้งแต่วันที่ 25 กรกฎาคม 2544 เป็นต้นมา รัฐบาลได้ทยอยจัดสรรเงินกองทุน 1 ตำบล 1 แก่หมู่บ้าน เพื่อเป็นแหล่งเงินทุน สร้างงาน สร้างรายได้ แก่หมู่บ้านและชุมชนเมือง ถ้าทั้ง 70,000 กว่าหมู่บ้าน มีฐานะความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ชาวบ้านย่อมมีอำนาจซื้อมาก เศรษฐกิจข้างบนก็จะเจริญและมั่นคง ทิศทางการพัฒนา คือ สนับสนุนให้ชุมชนเข้มแข็ง พลังชุมชนจะเป็นพลังแผ่นดินที่ทำให้ประเทศไทยมั่นคง

(ที่มา : หนังสือชุดวิชาการจัดการและการวางแผนธุรกิจ สำนักมาตรฐานการศึกษา สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ กระทรวงศึกษาธิการ สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย, 2545 : 102)

นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SME)

นโยบายของคณะรัฐมนตรี พ.ต.ท ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2544 แสดงเจตนารมณ์ของรัฐบาลที่มุ่งมั่นจะสร้างเสถียรภาพและความมั่นคงในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประเทศ โดยมีนโยบายในการส่งเสริมธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมโดยตรง ดังนี้

1. นโยบายการสร้างรายได้

เน้นการสร้างรายได้ทุกระดับ ส่งเสริมการรวมตัวเพื่อดำเนินเศรษฐกิจระดับชุมชน เร่งพัฒนาผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม รวมทั้งส่งเสริมเชื่อมโยงกับธุรกิจขนาดใหญ่ สู่ตลาดทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ เพื่อสร้างเสริมรายได้ให้กับประชาชนอย่างเป็นระบบ โดยมีแนวนโยบายครอบคลุม 3 ด้าน คือ

1.1 ด้านการเกษตร ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ

- 1.1.1 การฟื้นฟูและเสริมสร้างความเข้มแข็งของเกษตรกร โดยการปรับโครงสร้างด้านสินเชื่อ
- 1.1.2 การส่งเสริมการทำเกษตรผสมผสาน
- 1.1.3 การส่งเสริมให้เกษตรกรมีที่ดินทำกิน

1.2 ด้านอุตสาหกรรม

- 1.2.1 ปรับโครงสร้างการผลิตในภาคอุตสาหกรรม โดยคำนึงถึงทรัพยากรธรรมชาติ ทักษะฝีมือภูมิปัญญาไทย สักยภาพการผลิตและการตลาด
- 1.2.2 มีการพัฒนาอุตสาหกรรมพื้นฐาน
- 1.2.3 พัฒนาบุคลากรและแรงงานภาคอุตสาหกรรม
- 1.2.4 ส่งเสริมพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม ให้มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาภาคอุตสาหกรรมของประเทศ
- 1.2.5 ส่งเสริมบทบาทของสถาบันการเงิน

2. นโยบายด้านพาณิชย์และเศรษฐกิจระหว่างประเทศ

ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยตรงคือ การส่งเสริมให้ธุรกิจค้าปลีกขนาดกลางและขนาดย่อมสามารถดำรงอยู่ และปรับตัวรองรับการแข่งขันการเปิดเสรีด้านการค้าและบริการได้ โดยดำเนินการ ดังนี้

1. จัดตั้งธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SME Development Bank) เพื่อเป็นแหล่งเงินทุน ทั้งในรูปแบบเงินกู้และการค้าประกันสินเชื่อ

2. มอบหมายให้ธนาคารพาณิชย์ของรัฐเร่งรัดปล่อยสินเชื่อให้กับ SME

3. ลดภาษีเงินได้นิติบุคคลให้กับ SME กรณีผู้ประกอบการมีทุนจดทะเบียนชำระแล้วไม่

เกิน 6 ล้านบาท

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อการส่งเสริมธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

มีจุดมุ่งหมายเดียวกัน คือ การพัฒนาผู้ประกอบการให้มีความเข้มแข็ง มีวิธีการ ดังนี้

- การให้การฝึกอบรม เพื่อให้บุคลากรหรือผู้ประกอบการมีความพร้อมในการดำเนินการ
- การให้ปรึกษา แนะนำด้านต่าง ๆ ด้านเทคโนโลยีหรือบริการจัดการ
- การประสานงาน ที่จะให้ผู้ประกอบการได้มีโอกาสพบปะเพื่อสร้างสัมพันธ์ติดต่อกัน
- การให้บริการข้อมูลธุรกิจ
- การบริการด้านการเงิน การลงทุน ด้านบริหารจัดการ ฯลฯ

หน่วยงานให้บริการด้านการเงิน ได้แก่

- บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย
- บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมขนาดย่อม (บอย.)
- ธนาคารแห่งประเทศไทย
- ธนาคารกสิกรไทย จำกัด
- ธนาคารกรุงเทพ

หน่วยงานที่ให้บริการด้านวิชาการ การบริหารจัดการ และอื่น ๆ ได้แก่

- กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม
- คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI)
- สถาบันการศึกษาต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน
- สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย
- สถาบันไทย – เยอรมณี
- ฯลฯ

(ที่มา : หนังสือชุดวิชาการจัดการและการวางแผนธุรกิจ สำนักมาตรฐานการศึกษา สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ กระทรวงศึกษาธิการ สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย, 2545 : 223-227)

ภาวะดุลการค้าของประเทศ

ภายใต้ระบบเศรษฐกิจทุนนิยมที่มีการเร่งรัดพัฒนาอุตสาหกรรมมานับเกือบ 40 ปีมาแล้วจากระบบเศรษฐกิจที่มีภาคเกษตรเป็นภาคนำทั้งการผลิต รายได้ และการจ้างงาน มาสู่การพัฒนาอุตสาหกรรม การค้า และบริการ แม้ว่าประชากรยังคงทำงานอยู่ในภาคเกษตร แต่รายได้ภาคเกษตรพื้นฐาน แม้ว่าเศรษฐกิจไทย มุ่งสู่ความเป็นประเทศอุตสาหกรรม แต่ความแตกต่างทางรายได้ ความร่ำรวยของคนกลุ่มน้อย ความยากจนของคนกลุ่มใหญ่

นโยบายการพัฒนาไม่สมดุลโดยการเน้นอุตสาหกรรม ในช่วงแรกการพัฒนาอุตสาหกรรม รัฐบาลเน้นอุตสาหกรรมทดแทนการนำเข้า (Import Substitution Industries) จึงไม่เพียงให้สิทธิพิเศษเท่านั้น แต่ยังให้การคุ้มครอง กีดกันการนำเข้าจากต่างประเทศ เพื่อป้องกันมิให้การผลิตภายในถูกแข่งขัน โดยรัฐบาลได้หันมาสนับสนุนนโยบายอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก เนื่องจากอุตสาหกรรมทดแทนการนำเข้าต้องพึ่งตลาดภายในเป็นหลัก แต่ตลาดภายในมีกำลังซื้อจำกัด กำลังซื้อจึงเพิ่มช้ากว่าการเพิ่มของผลผลิต ยิ่งกว่านั้นจำนวนลูกจ้างแรงงานแม้จะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ แต่ถูกกดค่าแรง รัฐบาลควบคุมการเรียกร้องต่อแรง กำลังซื้อจากส่วนนี้จึงต่ำ เช่นเดียวกัน ทางออกจึงต้องเป็นการส่งออก จึงต้องแข่งขันในตลาดโลก มีเพียง 2 ด้าน คือ ด้านคุณภาพของสินค้า และด้านราคา

ดังนั้น ในความต้องการของภาคอุตสาหกรรม ต้องการอาหารราคาถูกลงเพราะอาหารราคาถูก หมายถึง ค่าครองชีพต่ำ ทำให้ภาคอุตสาหกรรมจ่ายค่าจ้างต่ำได้ จึงต้องมีภาคเกษตรเพื่อผลิตอาหาร ดังกล่าว ภาคเกษตรจึงกลายเป็นเพียงแหล่งผลิตให้ภาคอุตสาหกรรมขูดรีดเพื่อความเติบโตของภาคอุตสาหกรรม ช่องว่างทางรายได้ระหว่างคนทำงานในภาคอุตสาหกรรมกับคนทำงานในภาคเกษตรจึงห่างกันมาก

การแก้ไขปัญหในระดับนโยบายการพัฒนาแบบสมดุล(balanced growth)

1. พัฒนาการผลิตสินค้าควบคู่ไปกับพัฒนาและดูแลสุขภาพแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ
2. พัฒนาระดับรายได้ควบคู่ไปกับการกระจายรายได้
3. พัฒนาอุตสาหกรรมควบคู่อย่างสมดุลกับการพัฒนาเกษตรกรรม

(ที่มา : หนังสือชุดวิชาการจัดการและการวางแผนธุรกิจ สำนักมาตรฐานการศึกษา สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ กระทรวงศึกษาธิการ สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย,2545 : 132-134)

ภาระหนี้สินของประชาชน

ในขณะที่เศรษฐกิจของประเทศไทยเกิดภาวะผันผวนอย่างรุนแรง ทำให้การลงทุนสะดุดหยุดชะงักเกิดภาวะการว่างงานขึ้นทั่วประเทศอย่างรุนแรง แบบที่ไม่เคยปรากฏมาก่อนมีจำนวนเป็นแสนเป็นล้าน หนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้พุ่งสูงอย่างไม่เคยเป็นมาก่อน ประชาชนจึงต้องแก้ไข ปัญหา โดยการกู้เงินจากสถาบันการเงินของภาครัฐ เช่น ธนาคารออมสิน ธนาคารเพื่อการเกษตร และสหกรณ์การเกษตร เพื่อนำมาลงทุนในการประกอบอาชีพของตน เพราะเกษตรกรที่ยากจน ส่วนใหญ่จะถูกกีดกันทางการค้าจากกลไกทางการตลาด

(ที่มา : รองศาสตราจารย์ ดร.คณิต ไข่มุกด์ , 2545 , ชุมวิชาการจัดการธุรกิจชุมชน)

ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ

ไทยตกอยู่ภายใต้กระแสของโลกาภิวัตน์ ทำให้คนไทยหลงกระแส เกิดความเชื่อว่าจะของสากลหรือของฝรั่งเป็นของดีจนหลงลืมพื้นฐาน ทุนสังคม สภาพแวดล้อม และวิถีชีวิตไทยของตนเอง มุ่งเข้าเปลี่ยนแปลงระบบต่าง ๆ ตลอดจนเปิดเสรีตามแฟชั่น โดยเฉพาะด้านการเงินการคลัง โดยปราศจากความพร้อมใด ๆ ไม่ว่าด้านบริหารกฎหมาย ฯลฯ และปราศจากความเข้าใจในสาระที่เป็นหลักสำคัญของเรื่องต่าง ๆ ในสังคม เช่น ประชาธิปไตย สิทธิมนุษยชน การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทำให้เกิดสภาวะ “หลง-โลก-โง่-โง้ง-ก๊ต” เกิดขึ้นในสังคมและครอบงำชีวิตประจำวันของคนไทย

(ที่มา : รองศาสตราจารย์ ดร.คณิต ไข่มุกด์ , 2545 , ชุมวิชาการจัดการธุรกิจชุมชน)

2. บริบทระดับท้องถิ่น

ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน

หมู่บ้านชัยมิตต์เดิมยังไม่ได้ตั้งเป็นหมู่บ้าน เพราะเมื่อก่อนหมู่บ้านชัยมิตต์ จัดว่าเป็นคุ้มบ้านกลุ่มหนึ่ง และมีหัวหน้าคุ้ม ซึ่งหัวหน้าคุ้มนั้น จะต้องเป็นผู้ที่ชาวบ้านให้ความเคารพนับถือ และจะต้องเป็นผู้ที่มีความเป็นผู้นำ และต้องเป็นคนดีมีความยุติธรรม ซึ่งชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในคุ้ม นั้น ๆ จะทำการประชุมคัดเลือกแต่งตั้งหัวหน้าคุ้มกันขึ้นมาเอง ซึ่งคุ้มนี้ คือ คุ้มบ้านชัยมิตต์ ซึ่งขึ้นกับเขตของหมู่ที่ 4 บ้านชัยมั่งง ตำบลจันทิก อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ต่อมาเมื่อคุ้มบ้านชัยมิตต์ได้มีการขยายตัวของประชากรเพิ่มขึ้น มีการพัฒนาคุ้มบ้านชัยมิตต์ของตัวเอง ให้มีความเจริญก้าวหน้าขึ้นเรื่อย ๆ จนคุ้มบ้านชัยมิตต์มีจำนวนครัวเรือนคุ้มละ 12 ครัวเรือน ผู้นำหรือหัวหน้าคุ้มก็ได้ประชุมปรึกษาหารือกับชาวบ้านถึงเรื่องการขอแยกตัวออกมา ตั้งเป็นหมู่บ้านชัยมิตต์ ซึ่งแต่เดิมนั้น คือ บ้านชัยมั่งง ซึ่งชาวบ้านทุกคนก็เห็นด้วยกับหัวหน้าคุ้ม จากนั้นมาจนถึงปัจจุบัน คุ้มบ้านชัยมิตต์ จึงได้ตั้ง

หมู่บ้านของตัวเองขึ้นเป็นหมู่ที่ 20 บ้านซบมิด ตำบลจันทิก อำเภอปากช่องจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งหมู่บ้านซบมิด ได้แยกตัวออกมาจากหมู่บ้านซบม่วงเมื่อ ปี พ.ศ. 2543 ซึ่งนับจนถึงปัจจุบัน หมู่บ้านซบมิดก่อตั้งขึ้นเป็นเวลา 2 ปีแล้ว

(ผู้ให้ข้อมูล : นายคำมูล สุขเดช ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 20 ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน , 2544)

การตั้งถิ่นฐาน

เมื่อก่อนนั้น พื้นที่เขตหมู่บ้านซบมิดเป็นป่าดงดิบมีต้นไม้หนาแน่นมาก ซึ่ง ชาวบ้านกลุ่มแรกนี้อพยพมา ตั้งถิ่นฐานนั้น เป็นคนที่อพยพมาจาก จังหวัดสุรินทร์ โดยมีคนกลุ่มแรก เดินทางอพยพมาประมาณ 5 – 6 คน แต่ละคนเมื่อมาถึงก็ทำการบุกเบิกที่ดินเพื่อทำมาหากิน ซึ่งหาใครทำการบุกเบิกจับจองที่ดินได้มาก ก็จะมีที่ดินเป็นของตนเองมากเท่านั้น

(ผู้ให้ข้อมูล : นายคำมูล สุขเดช ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 20 ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน , 2544)

สภาพปัจจุบันของหมู่บ้าน

(ที่มา : องค์การบริหารส่วนตำบลจันทิก , 2544)

(ที่มา : แบบประมวลผลและเทียบเป้าหมายข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานของครัวเรือน รายหมู่บ้าน

(จปฐ.2) , ข้อมูลพื้นฐาน คณะกรรมการอำนวยการงานพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชนบท , 2544)

ลักษณะประชากร

หมู่บ้านซบมิด มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 189 คน เป็น ชาย และ หญิง มีจำนวนใกล้เคียงกัน ซึ่งแบ่งกลุ่มอายุส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 18 ปี 1 วัน - 50 ปี เต็ม

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของประชากรจำแนกตามลักษณะประชากร

ลักษณะประชากร	จำนวน/คน	ร้อยละ
1. เพศ		
- ชาย	90	47.62
- หญิง	99	52.38
	189	100.00
2. อายุ		
- 1 วัน - 3 ปีเต็ม	15	7.94
- 3 ปี 1 วัน - 6 ปีเต็ม	15	7.94
- 6 ปี 1 วัน - 12 ปีเต็ม	28	14.81
- 12 ปี 1 วัน - 14 ปีเต็ม	7	3.70

- 15 ปี 1 วัน - 18 ปีเต็ม	16	8.46
- 18 ปี 1 วัน - 50 ปีเต็ม	93	49.21
- 50 ปี 1 วัน - 60 ปีเต็ม	11	5.82
- 60 ปี 1 วันขึ้นไป	4	2.12
	189	100.00

(ที่มา : แบบรายงาน บร. 1 เดือนธันวาคม 2544)

การขยายตัวของประชากร

เมื่อกลุ่มคนดังกล่าวอพยพมา ตั้งถิ่นฐานปลูกสร้างบ้านเรือนที่อยู่อาศัย ต่างคนต่างก็ทำมาหากิน ตามสถานที่ซึ่งจะทำได้ บ้างก็ปลูกพืชไร่ เช่น ปลูกข้าวโพด มันสำปะหลัง บ้างก็ออกเดินทางจากหมู่บ้าน เพื่อไปรับจ้างเพื่อหาเงินมาเลี้ยงครอบครัว เมื่อคนกลุ่มนี้แต่งงานกันก็มีความเป็นอยู่แบบครอบครัว ประชากรในหมู่บ้านจึงค่อย ๆ เพิ่มจำนวนขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งส่วนใหญ่แล้วก็จะมีการอยู่กินกัน แบบสามีและภรรยา กับคนในหมู่บ้านเดียวกัน ซึ่งก็มีบ้างสำหรับผู้ซึ่งออกไปรับจ้างนอกหมู่บ้าน ซึ่งก็อาจจะได้สามี - ภรรยา จากที่อื่นแล้วก็พากันมาอาศัยอยู่ในหมู่บ้านซ้ำมีด เมื่อคนเริ่มเยอะ การตกลงอยู่กินกันแบบสามี - ภรรยา ก็เพิ่มขึ้นตามลำดับประชากรที่เกิดมาใหม่ก็เริ่มเยอะขึ้นเรื่อย ๆ การขยายตัวของประชากรเพิ่มมากขึ้นตามลำดับ

การขยายตัวของชุมชน

เมื่อประชากรมีการขยายตัว มีประชากรที่เข้ามาอาศัยในหมู่บ้านเพิ่มขึ้น และมีประชากร ที่เกิดใหม่ในหมู่บ้านเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จึงทำให้คนจากกลุ่มเล็ก ๆ มีประชากรเพียงไม่กี่คนมีจำนวนประชากรเพิ่มมากขึ้น จากกลุ่มเล็ก ๆ ก็กลายเป็นกลุ่มใหญ่ จนกลายเป็นชุมชนเล็ก ๆ ชุมชนหนึ่ง ซึ่งก็ได้มีการขยับขยายพื้นที่กว้างออกไปเรื่อย ๆ ซึ่งก็มีการปลูกสร้างบ้านเรือนเพิ่มขึ้น โดยส่วนใหญ่ก็มีที่ดินที่บรรพบุรุษได้บุกเบิกไว้ตั้งแต่ตอนที่อพยพมาตั้งถิ่นฐานตั้งแต่นั้น

ระบบนิเวศน์ของชุมชน

ทำเลที่ตั้ง

หมู่บ้านซ้ำมีดตั้งอยู่บนที่ราบสูง มีภูเขาสลับ ซึ่งบ้านเรือนตั้งอยู่เป็นกลุ่มจัดได้เป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มล่าง กลุ่มกลาง กลุ่มบน ซึ่งกลุ่มบนจัดว่าอยู่บนเนินเขาไม่สูงมากนัก แต่บ้านเรือนส่วนใหญ่โดยรวมแล้วจัดว่า ตั้งอยู่บนที่ราบสูง

อาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือ ติดต่อกับหมู่บ้านซ้ำมะละกอ หมู่ที่ 15 ตำบลจันทน์ทีก โดยมีแนวเขตเริ่มต้นจากเชิง

เขาวัดถ้ำชัยมิต ไปทางทิศตะวันออกตามลำรางพงพ่องสิ้นสุดที่เขตร้วพื้นที่ทหาร มีระยะทางประมาณ 3 กิโลเมตร

ทิศตะวันออก ติดต่อกับหมู่บ้านป่าไผ่ หมู่ที่ 1 ตำบลจันทึก โดยมีแนวเขตเริ่มต้นจากเสารั้วเขตพื้นที่ทหาร ไปทางทิศใต้ตามถนนลำสมพุง – ปากช่อง สิ้นสุดที่แบ่งเขตที่บ้านไร่ หมู่ที่ 18 ตำบลจันทึก มีระยะทางประมาณ 3 กิโลเมตร

ทิศใต้ ติดต่อกับหมู่บ้านบ้านไร่ หมู่ที่ 18 และบ้านพรหมประดิษฐ์ หมู่ที่ 14 ตำบลจันทึก โดยมีแนวเขตจุดเริ่มต้นแนวแบ่งเขตถนน ลำสมพุง – ปากช่อง ไปทางทิศตะวันตกตามแนวแบ่งเขตบ้านพรหมประดิษฐ์ หมู่ที่ 14 สิ้นสุดที่สัญลักษณ์เสาปูนแบ่งเขต ระยะทางประมาณ 3 กิโลเมตร

ทิศตะวันตก ติดต่อกับหมู่บ้านพรหมประดิษฐ์ หมู่ที่ 14 ตำบลจันทึก โดยมีแนวเขตเริ่มต้นจากเสาปูนเขตบ้านพรหมประดิษฐ์กับบ้านชัยมิต ขึ้นไปทางทิศเหนือตามแนวแบ่งเขตหมู่บ้าน สิ้นสุดที่เชิงเขาวัดชัยมิต ระยะทางประมาณ 2.5 กิโลเมตร

สภาพที่ดินของหมู่บ้านชัยมิต เป็นดินเหนียวซึ่งจัดได้ว่ามีความสมบูรณ์ของดินปานกลาง สามารถปลูกพืชทางการเกษตรได้หลายชนิด เช่น ข้าวโพด มันสำปะหลัง มะม่วง น้อยหน่า อ้อย ไม้ประดับชนิดต่าง ๆ เป็นต้น

(ที่มา : องค์การบริหารส่วนตำบลจันทึก, 2544)

ด้านเศรษฐกิจทั้งหมู่บ้าน

อาชีพหลัก

หมู่ที่ 20 บ้านชัยมิต แบ่งเป็นกลุ่มอาชีพได้ดังนี้

อาชีพรับจ้าง ซึ่งผู้ที่มีอาชีพรับจ้าง ส่วนใหญ่คนเหล่านี้ ไม่มีที่ดินเป็นของตัวเอง จึงต้องออกไปหารับจ้าง ซึ่งคนกลุ่มนี้จะต้องเดินทางออกนอกหมู่บ้านเพื่อไปหารับจ้างนำเงินมาเลี้ยงครอบครัว อาชีพทำการเกษตร เช่น ปลูกข้าวโพด และอาชีพเลี้ยงสัตว์ เช่น การเลี้ยงโคนม และโคเนื้อ ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนร้อยละอาชีพและรายได้ของประชากรในหมู่บ้าน

ลักษณะประชากร	จำนวน/ครอบครัว	ร้อยละ
1. อาชีพ		
- ค้าขาย	3	7.90
- ทำสวน,ทำไร่	13	34.21
- เลี้ยงสัตว์	10	26.32
- รับจ้าง	12	31.57
รวม	38	100.00

ลักษณะประชากร	จำนวน/ครัวเรือน	ร้อยละ
2. รายได้/บาท		
- 10,001-20,000	10	26.32
- 20,001-30,000	14	36.84
- 30,001-50,000	7	18.42
- 50,001-100,000	7	18.42
รวม	38	100.00

(ที่มา : แบบรายงาน บร. 1 เดือนธันวาคม 2544)

จากตารางที่ 3 จากเห็นว่า อาชีพที่ชาวบ้านประกอบอาชีพกันมากที่สุด คือทำไร่ จำนวน 13 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 34.21 และรายได้จัดอยู่ระดับปานกลาง ระหว่าง 20,001 – 30,000 บาท มีจำนวน 14 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 36.84

ระบบวัฒนธรรมประเพณีของหมู่บ้าน

เครือญาติ

ประชาชนหมู่ที่ 20 บ้านซำมิด จากการสังเกตและสัมภาษณ์ ชาวบ้านร้อยละ 90 ของ 38 ครัวเรือน อาศัยอยู่กันแบบเครือญาติซึ่งแต่ละกลุ่มจะมีญาติพี่น้องกันอาศัยอยู่ในบริเวณใกล้เคียงกัน จึงสามารถให้การช่วยเหลือกันได้ ได้ง่ายเมื่อเกิดความเดือดร้อน จึงทำให้ประชาชนในหมู่บ้านซำมิด อยู่กันแบบพึ่งพาอาศัยกัน รักใคร่ปรองดองกัน มีความสามัคคีช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพราะอยู่อาศัยกันแบบเครือญาติ

ผู้นำและการเมืองการปกครอง

ผู้ใหญ่บ้าน นายคำมูล สุขเดช ซึ่งมีหน้าที่ดูแลความสงบเรียบร้อยของหมู่บ้าน เป็นผู้นำในการจัดประชุมชี้แจงให้ความรู้แก่ชาวบ้านเกี่ยวกับเรื่องทางอำเภอ ให้ความช่วยเหลือชาวบ้านที่ได้ รับความเดือดร้อน นอกจากนี้ นายคำมูล สุขเดช ยังเป็นประธานกองทุนเงินล้านหมู่บ้านซำมิดด้วย นายไกรสร ชุนวิเศษ เป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน มีหน้าที่ช่วยเหลืองานด้านต่าง ๆ ของผู้ใหญ่บ้าน หรือ อาจจะต้องทำหน้าที่แทนผู้ใหญ่บ้านบ้างหากผู้ใหญ่บ้านติดภาระกิจ

นายสมพร พงษ์สุวรรณ เป็น สมาชิก อบต.

นายสมหมาย จงปลุกกลาง เป็น สมาชิก อบต.

(ที่มา องค์การบริหารส่วนตำบลจันทิก ,2544)

วัดและประเพณี

หมู่บ้านชัยมิตมีความเจริญพอสมควร คือวัดถ้ำชัยมิต ซึ่งมีพระที่มีชื่อเสียงและประชาชนให้ความสักการบูชา ไม่เพียงประชาชนในหมู่บ้านเท่านั้น ยังมีผู้คนที่อื่นทั่วทุกสารทิศ เดินทางมาทำบุญกราบไว้บูชา ซึ่งจากความศรัทธาเลื่อมใส ผู้คนที่เดินทางมาทำบุญมักจะมาจากกรุงเทพฯ ซึ่งจัดกฐินมาทุกปี ซึ่งเงินรายได้จากกฐินในแต่ละปีสามารถนำมาทำประโยชน์ ในส่วนของประเพณีที่สำคัญต่าง ๆ ชาวบ้านชัยมิตก็จะจัดขึ้นตามวันสำคัญทางศาสนา มีการทำบุญตักบาตร ในวันเข้าพรรษาและวันออกพรรษา ในวันขึ้นปีใหม่ชาวบ้านจะมีการทำบุญกลางบ้านขึ้น และในวันเด็กจะมีการจัดเลี้ยงกลางหมู่บ้าน มีของแจกเด็กทุกคนในหมู่บ้านที่มาร่วมงาน ส่วนในสงกรานต์จะมีการทำบุญกลางหมู่บ้าน และมีการรดน้ำ ถ้างทำให้ผู้หลักผู้ใหญ่ในหมู่บ้านหรือบรรพบุรุษที่ยังมีชีวิตอยู่ตามประเพณีแบบไทย ๆ และจากนั้นก็มีการสาดน้ำ ประแป้งกันตามประเพณี ส่วนวันอื่น ๆ ที่มีความสำคัญทางศาสนาชาวบ้านก็จะไปทำบุญตักบาตรที่วัดตามประเพณี ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงการทำบุญหรืองานประเพณีของหมู่บ้านชัยมิต

เดือน	ประเพณี
มกราคม	ตักบาตรต้อนรับปีใหม่
เมษายน	ทำบุญสงกรานต์
กรกฎาคม	ทำบุญเข้าพรรษา
สิงหาคม	ทำบุญวันแม่ 12 สิงหาคม
กันยายน	บุญสารทไทย
ตุลาคม	ทำบุญออกพรรษา, วันปิยมหาราช
พฤศจิกายน	บุญกฐิน
ธันวาคม	บุญวันพ่อแห่งชาติ

ที่มา : บร 1 เดือน ธันวาคม พ.ศ. 2544

ด้านการศึกษา

หมู่บ้านชัยมิต เป็นหมู่บ้านเล็กมีเพียง 38 หลังคาเรือน เพราะเพิ่งจะแยกหมู่บ้านออกจากหมู่ที่ 4 บ้านชัยม่วง ได้เป็นเวลา 2 ปี ในหมู่บ้านชัยมิตจึงไม่มีโรงเรียน แต่เด็ก ๆ ในหมู่บ้านชัยมิตเมื่อครบเกณฑ์ที่จะต้องเข้าโรงเรียน ทางพ่อ - แม่ ผู้ปกครองของเด็กก็จะนำลูกหลานไปเข้าโรงเรียนที่หมู่ที่ 4 บ้านชัยม่วง ซึ่งอยู่ไม่ไกลนัก ระยะทางก็ประมาณ 5 กิโลเมตร ซึ่งปัจจุบันในหมู่บ้านชัยมิตนั้น มีรถรับ - ส่งนักเรียน ประจำหมู่บ้านซึ่งก็เสียค่าใช้จ่ายในการเดินทางไม่แพงนัก ทำให้

การเดินทางเพื่อไปเรียนหนังสือของเด็ก ๆ ในหมู่บ้านมีความสะดวกสบายมากขึ้น และเมื่อเด็ก ๆ ในหมู่บ้านซั่มมิด ศึกษาจบในระดับประถมศึกษา ก็อาจจะไปสอบเข้าโรงเรียนมัธยมปากช่อง เพื่อศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย แต่เนื่องจากชาวบ้านซั่มมิดนั้น ประชาชนมีความยากจน ไม่สามารถหาเงินส่งเสียลูกหลานให้เรียนต่อในระดับมัธยมได้ เมื่อลูก ๆ เรียนจบในระดับประถมศึกษาจึงให้ลูกออกจากโรงเรียน โดยไม่ส่งเสียให้เรียนต่อ เพราะต้องการจะให้ลูก ๆ ออกมาช่วยทำงานเพื่อหาเงินมาช่วยจุนเจือครอบครัวเพื่อความอยู่รอดต่อไป ตารางที่ 5

ตารางที่ 5 แสดงรายละเอียดการศึกษาของประชากรในหมู่บ้านซั่มมิด

การศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
กำลังศึกษา		
- ระดับประถมศึกษา	15	65.22
- ระดับมัธยมศึกษา	5	2.74
- นักศึกษาผู้ใหญ่	3	13.04
จบการศึกษา		
- ประถมศึกษาปีที่ 4	30	23.26
- ประถมศึกษาปีที่ 6	58	44.96
- มัธยมศึกษาปีที่ 3	25	19.38
- อ่านหนังสือไม่ออก	16	12.40
รวม	129	100

(ที่มา ที่ทำการผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 20,2545)

ด้านสุขภาพอนามัย

ปัจจุบันหมู่บ้านซั่มมิด ได้มีสาธารณสุขมูลฐานประจำหมู่บ้าน และมีอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ซึ่ง อสม. นั้นจะมีหน้าที่คอยให้ความช่วยเหลือชาวบ้าน ได้แก่ ผู้สูงอายุ จำนวน 3 ราย ได้รับการช่วยเหลือจากหน่วยงานของรัฐบาลในการรักษาพยาบาล และยังคงช่วยประชาสัมพันธ์ให้ชาวบ้านได้รับรู้ถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับด้านสาธารณสุข เพื่อให้ชาวบ้านนั้นได้มีความเป็นอยู่ที่ดี ห่างไกลจากโรคภัยไข้เจ็บ

(ผู้ให้ข้อมูล : นางอุ้นเรื่อน สุกเดช อสม. ประจำหมู่บ้านซั่มมิด , 2544)

แหล่งน้ำที่สำคัญของชุมชน

หมู่ที่ 20 บ้านซั่มมิด ตำบลจันทึก อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา เป็นป่าดงดิบ ไม่มีหนองน้ำ มีคลองแต่ไม่มีน้ำใช้อุปโภคบริโภคอย่างเพียงพอ เนื่องจากในฤดูฝนในคลองอาจจะมีน้ำ

แต่กว่าจะถึงฤดูร้อนน้ำในคลองจะค่อย ๆ แห้งหายไป แต่ทุก ๆ วันในปัจจุบันที่หมู่บ้านซบมิดมีน้ำใสเพื่ออุปโภคบริโภคอยู่ที่นี่ ก็เพราะบนเขานั้น มีบ่อน้ำอยู่แห่งหนึ่ง ซึ่งบ่อแห่งนี้จะมีน้ำผุดขึ้นมาแล้วไหลออกมาตามลำรางที่ชาวบ้านได้ร่วมมือกันขุดขึ้นเพื่อให้ น้ำที่ผุดขึ้นมาจากบ่อน้ำไหลมายังหมู่บ้าน แต่ก่อนที่จะถึงหมู่บ้านหรือก่อนที่น้ำจะไหลลงจากภูเขา ชาวบ้านซบมิดก็ได้ร่วมแรง ร่วมใจกันสร้างแท็งก์น้ำ ไว้บนเขาซึ่งเป็นสูงกว่าหมู่บ้านเพื่อเก็บน้ำเอาไว้ในแท็งก์เพื่อจ่ายลงมาในหมู่บ้าน และเมื่อน้ำในแท็งก์ก็จะไหลออกไปตามลำรางไปทางบ้านบ่อระเบิด ซึ่งขึ้นอยู่กับเขตหมู่ที่ 14 บ้านพรหมประดิษฐ์ ตำบลจันทิก อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา จึงเรียกได้ว่าบ่อน้ำผุดแห่งนี้สามารถใช้น้ำได้ทั้งบ้านซบมิดและบ้านบ่อระเบิด เพราะน้ำที่ผุดขึ้นมา นั้นจะผุดขึ้นตลอดเวลาโดยไม่มีวันหยุดทำให้ชาวบ้านมีน้ำใช้ตลอดทั้งปี จัดได้ว่าไม่ขาดแคลนน้ำใช้เลยแม้จะเข้าสู่ฤดูแล้งก็ตาม ดังแสดงในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 แสดงจำนวนแหล่งน้ำและการใช้น้ำจำแนกตามแหล่งน้ำ

แหล่งน้ำ	จำนวน	การใช้น้ำ	
		ตลอดปี	ไม่ตลอดปี
บ่อน้ำ	1	/	
คลอง	1		/
หนองน้ำ	1		/
ฝายกั้นน้ำ	1		/

ที่มา : บร 1 เดือน ธันวาคม พ.ศ. 2544

จากตารางที่ 6 พบว่าหมู่บ้านซบมิดมีบ่อน้ำ จำนวน 1 แห่ง ไว้ในใช้ภายในหมู่บ้านตลอดทั้งปี และทำการต่อท่อประปาภายในหมู่บ้านทั้งหมด 38 ครัวเรือน

ป่าไม้และพื้นที่สาธารณะ

ปัจจุบันพื้นที่ของหมู่ที่ 20 บ้านซบมิด ตำบลจันทิก อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมาแทบจะไม่มีป่าไม้หลงเหลืออยู่เลย ที่มีก็เป็นป่าไม้เล็ก ๆ ไม่มีไม้ยืนต้นหรือป่าดงดิบเหลืออยู่เลย เนื่องจากชาวบ้าน ได้เข้าไปบุกเบิกตัดไม้ทำขายป่าตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษจนถึงรุ่นลูกหลาน เพื่อจับจองที่ดินเพื่อทำมาหากินทำให้ป่าไม้ที่เคยมีต้องถูกทำลายไปกลายเป็นพื้นที่โล่งเพื่อทำการเกษตรเสียส่วนใหญ่ แต่ป่าไม้ที่เหลือก็คงยังมีแต่เฉพาะพื้นที่ที่เป็นอาณาเขตของวัดถ้ำซบมิด ซึ่งมีพื้นที่ประมาณ 116 ไร่ ซึ่งพื้นที่รอบ ๆ วัด เป็นป่า มีไม้ยืนต้น ลักษณะต้นไม้ ในป่าดงดิบเหลือให้เห็นอยู่อย่างมากมาย ซึ่งจัดได้ว่าเป็นสถานที่ที่ร่มเย็น มีป่าไม้ สภาพแวดล้อมที่อุดมสมบูรณ์ และยังคงสภาพป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ ไว้ได้มาก ดังแสดงในตารางที่ 7

ตารางที่ 7 แสดงจำนวนที่ดินทำกินของประชากรหมู่บ้านซั่มมัด

จำนวนที่ดิน	จำนวนครัวเรือน	ร้อยละ
1 – 5 ไร่	12	31.58
6 – 10 ไร่	5	13.16
11 – 20 ไร่	11	28.95
21 – 50 ไร่	8	21.05
50 ไร่ขึ้นไป	2	5.26
รวม	38	100

ที่มา : บร.1 เดือน ธันวาคม พ.ศ.2544

จากตารางที่ 7 จะเห็นว่า ชาวบ้านซั่มมัดมีที่ดินในการทำกินมากที่สุดคือ 11 – 20 ไร่ เป็นจำนวน 11 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 28.95

ระบบสาธารณูปโภค

ไฟฟ้า แต่ก่อนนั้น หมู่บ้านซั่มมัด ไม่มีระบบสาธารณูปโภค หรือสิ่งอำนวยความสะดวกเลย จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2542 ได้มีการช่วยเหลือจากภาครัฐ คือ ได้มีไฟฟ้าเข้าสู่หมู่บ้าน ซึ่งก็ได้สร้างความสะดวกสบาย ให้แก่ประชาชนเพิ่มมากขึ้น เพราะก่อนหน้านั้น ชาวบ้านต้องใช้ตะเกียงหรือเทียนเพื่อจุดให้แสงสว่าง ส่วนครอบครัว ที่จะมีเงินก็ซื้อแบตเตอรี่มาใช้ ซึ่งก็สามารถใช้ไฟน้ออนได้ คูโทรทัศน์ขาว – ดำ ได้บ้าง แต่เมื่อเข้าปี พ.ศ. 2542 จนถึงปัจจุบัน จัดได้ว่าหมู่บ้านซั่มมัด ทั้ง 38 หลังคาเรือนนั้น ได้รับความสะดวกสบายจากการที่มีไฟฟ้าใช้ 38 ครัวเรือน

ประปาหมู่บ้าน หมู่บ้านซั่มมัดนั้น แต่เดิมมีการใช้น้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติ ซึ่งจะต้องเดินทางจากบ้านขึ้นไปบนเขา เพื่อหาน้ำลงมาใช้ยังบ้านตัวเอง ซึ่งก็เป็นระยะทางประมาณ 4 – 5 กิโลเมตร แต่เมื่อปี พ.ศ. 2540 ได้มีหลวงพ่อบ้าน ซึ่งเป็นหลวงพ่ที่ชาวบ้านให้ความสักการบูชา ได้กรุณาสร้างแท็งก์น้ำให้และบริจาคท่อเพื่อสร้างเป็นประปาภูเขา แล้วจ่ายน้ำลงมาสู่หมู่บ้าน ซึ่งก็ทำให้ชาวบ้านซั่มมัดที่มีจำนวนทั้งหมด 38 หลังคาเรือน ได้มีน้ำประปาที่เรียกว่า “ประปาภูเขา” ได้ใช้ในการทำการเกษตร อุปโภคบริโภคตลอดทั้งปี เพราะน้ำที่ไหลมาจากบนเขาไม่มีวันหยุดหรือแห้งได้เลย

โทรศัพท์สาธารณะ ปัจจุบันหมู่บ้านซั่มมัดนั้น ยังไม่มีตู้โทรศัพท์สาธารณะเลยแต่มีโทรศัพท์ประจำบ้านอยู่ 1 บ้าน ซึ่งก็อยู่ใกล้กับข้างของ นายคำมูล สุขเดช ซึ่งเป็นผู้ใหญ่บ้าน และเป็นประธานกองทุน ซึ่งถ้าหากชาวบ้านคนไหนมีฐานะจำเป็นก็จะสามารถใช้บริการโทรศัพท์ โดยคิดค่าบริการที่โทรออกตามพื้นที่ แต่ในปัจจุบันผู้ที่มิฐานะดีก็มักจะซื้อโทรศัพท์มือถือ เพื่อใช้ใน

การติดต่อในด้านต่าง ๆ กันเยอะพอสมควร จึงทำให้การติดต่อสื่อสารคล่องตัวมากยิ่งขึ้น

การคมนาคม เมื่อก่อนนั้นหมู่บ้านชัยมิต มีแต่ทางเกวียนเท่านั้นที่ใช้ในการคมนาคม ซึ่งมีความยากลำบากต่อการเดินทางมาก รถยนต์นั้นไม่สามารถวิ่งได้ แต่สภาพถนนเป็นถนนลูกรังจึงมีฝุ่นละอองบ้าง แต่นับได้ว่ามีความสะดวกสบายในการเดินทางมากขึ้น
(ที่มา : นายคำมูล สุขเดช ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 20 ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน,2544)

2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

ผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านชัยมิต หมู่ 20 ตำบลจันทึก อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา สรุปภาพรวม ดังนี้

1. ผลการประเมินหน่วยระบบ A การบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้

1.1 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A

1. นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จากการสัมภาษณ์ ชาวบ้านในระยะแรก ชาวบ้านส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ ความเข้าใจ เพราะทั้งหมู่บ้านขาดรับนโยบายของรัฐบาลพร้อมกัน ซึ่งยังไม่มีการประชุมสัมพันธ แม้กระทั่งการให้ข้อมูลอย่างจริงจัง เมื่อมีเจ้าหน้าที่ของหน่วยราชการเข้ามาให้ความรู้ แนะนำ ให้การสนับสนุน และร่วมแก้ไขปัญหาไปพร้อม ๆ กับคณะกรรมการกองทุนและชาวบ้าน ก็เกิดการเรียนรู้ ร่วมกัน เกิดความสามัคคี และความเข้าใจมากขึ้น ซึ่งนำไปสู่กระบวนการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านชัยมิตอย่างมีประสิทธิภาพ ดังแสดงในตารางที่ 8

ตารางที่ 8 แสดงแบบรายงานความรู้ความเข้าใจของชาวบ้านที่มีต่อกองทุนหมู่บ้าน

ความเข้าใจเกี่ยวกับ กองทุน หมู่บ้าน	ครั้งที่ 1		ครั้งที่ 2	
	จำนวนครัว เรือน	จำนวนร้อยละ	จำนวนครัว เรือน	จำนวนร้อยละ
- เข้าใจ	9	23.68	15	39.47
- เข้าใจบ้าง	10	26.32	15	39.47
- ไม่เข้าใจ	19	50	8	21.06
รวม	38	100.00	38	100.00

(ที่มา : แบบรายงาน บร. 3 เดือนธันวาคม 2544 และ เดือนมีนาคม 2545)

จากตารางที่ 8 จากการสัมภาษณ์ และใช้แบบบันทึก บร.3 ครั้งที่ 1 เดือนธันวาคม 2544 ชาวบ้านยังไม่เข้าใจนโยบายและวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน จำนวน 19 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 50.00 ของจำนวน 38 ครัวเรือน ครั้งที่ 2 เก็บข้อมูลเดือนมีนาคม 2545 ชาว

บ้านจำนวน 15 ครัวเรือน เข้าใจและเข้าใจบ้างเกี่ยวกับนโยบายของการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านมากขึ้นกว่าครั้งที่ 1 จำนวน 20 ครัวเรือน

2. เงิน 1 ล้านบาท ที่รัฐบาลจัดสรรมาให้หมู่บ้านชัยมิต นั้น คณะกรรมการกองทุนก็ได้ประชาสัมพันธ์ให้กับสมาชิกกองทุนและชาวบ้านได้ทราบกันอย่างทั่วถึง ชาวบ้านส่วนใหญ่รู้สึกดีใจที่เงิน 1 ล้านบาท เข้ามาสู่หมู่บ้าน เพื่อช่วยเหลือคนยากจน ขาดเงินลงทุน และคนที่กำลังว่างงาน หรือเป็นหนี้สิน ก็รู้สึกมีกำลังใจในการประกอบอาชีพหาเลี้ยงตนและครอบครัวต่อไป โดยมีรัฐบาลคอยให้ความช่วยเหลือ แสดงในตารางที่ 9

ตารางที่ 9 แสดงวงเงินให้กู้ อัตราดอกเบี้ย ระยะเวลาคืนเงิน และเงื่อนไข

ลำดับที่	กิจกรรมที่ให้ผู้ยืม	วงเงินกู้ (บาท)	อัตราดอกเบี้ย (ร้อยละต่อปี)	ระยะเวลาชำระเงิน (เดือน)	ข้อกำหนดหรือเงื่อนไขสำคัญ
1	พัฒนาอาชีพ	20,000	6%/ปี	12 เดือน	มีผู้ค้ำประกัน 2 คน
2	ค้าขาย	20,000	6%/ปี	12 เดือน	มีผู้ค้ำประกัน 2 คน
3	เลี้ยงสัตว์	20,000	6%/ปี	12 เดือน	มีผู้ค้ำประกัน 2 คน
4	กู้ฉุกเฉิน	10,000	6%/ปี	3 เดือน	มีผู้ค้ำประกัน 2 คน

(ที่มา : ระเบียบกองทุนหมู่บ้านชัยมิต , 2544)

จากตารางที่ 9 จะเห็นว่าวงเงินที่ให้กู้ส่วนใหญ่จะเป็น 20,000 บาท เพื่อนำไปประกอบอาชีพ และวงเงินให้กู้ 10,000 บาท เพื่อใช้ในกรณีฉุกเฉินของชาวบ้าน แต่ระยะเวลาคืนเงิน แบ่งเป็น 2 ระยะ คือ 12 เดือนในการประกอบอาชีพ และ ระยะเวลา 3 เดือน เพื่อกู้ฉุกเฉิน โดยมีอัตราดอกเบี้ยและจำนวนผู้ค้ำประกันที่ไม่แตกต่างกัน

3. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านชัยมิต

จากการสัมภาษณ์ชาวบ้าน แสดงความคิดเห็นว่า คณะกรรมการหมู่บ้านต้องคัดเลือกมาจากเสียงของชาวบ้าน โดยมีคุณสมบัติตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี และทั้งประชาชนกองทุน คณะกรรมการกองทุน จะต้องมีคุณธรรม ไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง โดยเฉพาะญาติพี่น้องของตนเอง หรือเฉพาะกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งของหมู่บ้าน ซึ่งแต่การบริหารงานของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านชัยมิต มีความคุณธรรม โปร่งใส สร้างความเชื่อถือให้กับชาวบ้าน และชาวบ้านจะให้ความร่วมมือภายในหมู่บ้านเป็นอย่างดี แสดงในตารางที่ 10

ตารางที่ 10 แสดงทัศนคติของชาวบ้านที่มีต่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

ทัศนคติที่มีต่อคณะกรรมการฯ	จำนวนครัวเรือน	จำนวนร้อยละ
คณะกรรมการกองทุน มีความยุติธรรมในการ บริหารการจัดการกองทุนมากน้อยเพียงใด		
(/) มาก	30	78.95
(/) ปานกลาง	6	15.79
(/) น้อย	2	5.26
รวม	38	100.00

(ที่มา บร. 3 เดือนมีนาคม 2545)

จากตารางที่ 10 จากการสัมภาษณ์และใช้แบบบันทึก บร.3 ชาวบ้าน จำนวน 30 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 78.95 ของจำนวน 38 ครัวเรือน เห็นว่าคณะกรรมการมีความยุติธรรมในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านมาก และทำงานอย่างโปร่งใส

ตารางที่ 11 รายชื่อคณะกรรมการกองและประสพการณ์ กองทุนหมู่บ้านชัยมิต

ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	ประสพการณ์
1. นายคำมูล สุขเซ	ประธาน	ประธานกลุ่มออมทรัพย์
2. นายสมหมาย จงปลุกกลาง	รองประธาน	กรรมการกลุ่มออมทรัพย์
3. นางจินดา อาจสันเทียะ	เลขานุการ	กรรมการกลุ่มออมทรัพย์
4. นายอภิเดช อาจสันเทียะ	เหรัญญิก	กรรมการกลุ่มออมทรัพย์
5. นางมาลีวรรณ เข้มโคตร	ประชาสัมพันธ์	กรรมการหมู่บ้าน
6. นายบุญเกิด เข้มโคตร	กรรมการ	-
7. นายสมพร พงษ์สุวรรณ	กรรมการ	-
8. นางมัจรี อาจสันเทียะ	กรรมการ	กรรมการหมู่บ้าน
9. นางปาณิสรา สุขเดช	กรรมการ	กรรมการหมู่บ้าน

(ที่มา กองทุนหมู่บ้านบ้านชัยมิต , 2544)

จากตารางที่ 11 คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

อำนาจหน้าที่คณะกรรมการ

1. บริหารจัดการกองทุน ตรวจสอบ กำกับ ดูแล ไม่ให้เกิดความเสียหายแก่กองทุน
2. ออกระเบียบ ข้อบังคับ หลักเกณฑ์ วิธีการเกี่ยวกับการบริหารจัดการกองทุน
3. รับสมาชิก จัดทำทะเบียนสมาชิก

4. สํารวจ จัดทำข้อมูล ที่เกี่ยวกับการประกอบอาชีพต่าง ๆ
5. พิจารณาการให้กู้เงิน ตามระเบียบ ข้อบังคับ หลักเกณฑ์ วิธีการ ที่คณะกรรมการกองทุนกำหนด
กันเอง
6. ทำนิติกรรมสัญญา กำหนดเงื่อนไข เกี่ยวกับภาระผูกพันของกองทุน
7. จัด เรียกประชุมสมาชิก ตามระเบียบกำหนด
8. จัดทำบัญชี ส่งมอบเงิน ที่ได้รับจัดสรร ดอกผล ผลตอบแทน คืนให้แก่กองทุน ให้ครบเต็มตาม
จำนวนที่ได้รับอนุมัติให้เบิกจ่าย
9. ให้มีการประชุมใหญ่สามัญประจำปีผู้ถือหุ้น อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง
10. คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจอนุมัติเงินกู้รายหนึ่ง ไม่เกินจำนวน 20,000 บาท หากมีสมาชิกผู้
เกินกว่า 20,000 บาท ให้ประชุมสมาชิกชี้ขาด แต่ต้องไม่เกิน 50,000 บาท
11. คณะกรรมการแต่งตั้งผู้แทนอย่างน้อย 2 คน ทำสัญญากู้ยืมเงินกับผู้
กู้
12. คณะกรรมการกองทุนกำหนดอัตราดอกเบี้ย ตามความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิก แล้วปิด
ประกาศอย่างเปิดเผย
13. คณะกรรมการพิจารณาตามความเหมาะสม การชำระคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ย ภายในกำหนด
ระยะเวลาไม่เกิน 1 ปี
14. ผู้กู้ยืมนำเงิน ไปใช้นอกกรอบวัตถุประสงค์ตามสัญญา ให้คณะกรรมการยกเลิกสัญญาและเรียกเงินกู้
พร้อมดอกเบี้ยเต็มจำนวน โดยทันที แล้วให้คณะกรรมการเรียกประชุมสมาชิกให้พ้นจากสมาชิก
ห้ามมิให้สมัครเข้าเป็นสมาชิกเป็นระยะเวลา 2 ปี
15. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ต้องขอขึ้นทะเบียนจัดตั้งที่ธนาคารสาขา และเปิดบัญชีเงินฝาก
ออมทรัพย์ ภายใต้ชื่อบัญชี “กองทุนหมู่บ้าน” (ชื่อบ้านสามัคคี หมู่ที่ 20 ตำบลจันทิก อำเภอ
ปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา) ไว้ให้กับธนาคาร เพื่อรับโอนเงินที่ได้รับจัดสรร

4. ผู้สมัครขอกู้ คือสมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่มีความประสงค์จะขอกู้ปฏิบัติดัง

ต่อไปนี้

1. เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งมีคุณสมบัติตรงตามระเบียบ กทบ.
2. เป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ ซึ่งฝากเงินสัจจะอย่างสม่ำเสมอ
3. เขียน โครงการขอกู้ ดังนี้
  - แบบเสนอโครงการของสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน (กทบ.01)
  - แบบคำขอกู้เงินสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน (กทบ..02)
  - สัญญากู้เงินของสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน (กทบ.03)
  - หนังสือส่งจ่ายเงินกู้และ โอนเงินเข้าบัญชีผู้กู้ กทบ.

- สำนักบัตรประจำตัวประชาชนผู้กู้และผู้ค้ำประกัน คนละ 1 ฉบับ
- สำเนาทะเบียนบ้านผู้กู้และผู้ค้ำประกัน คนละ 1 ฉบับ

4. เปิดบัญชีออมทรัพย์กับธนาคารออมสิน

ปัญหาที่พบระหว่างการเสนอโครงการขอกู้

1. เขียนโครงการขอกู้เงินไม่เป็น
2. เอกสารไม่ครบถ้วน , ไม่ลงลายมือชื่อสำเนาถูกต้อง
3. หาบุคคลค้ำประกันไม่ได้ เพราะขาดความไว้วางใจกัน
4. ยังไม่ได้เปิดบัญชีออมทรัพย์กับธนาคารออมสิน
5. เขียนหนังสือไม่ได้ ทำให้เกิดความล่าช้า

การแก้ไขปัญหา

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านร่วมกับบัณฑิตกองทุนหมู่บ้านซำมีด ปฏิบัติดังนี้

1. นัดหมายสมาชิกผู้ขอกู้ เพื่อเขียน โครงการขอกู้และเปิดบัญชีออมทรัพย์ อย่างพร้อมเพรียงกัน
2. จัดเตรียมแบบเสนอโครงการ และแนะนำวิธีเขียน โครงการอย่างละเอียด
3. รวบรวมเอกสารให้ครบถ้วน และตรวจสอบอย่างละเอียด เพื่อความถูกต้อง
4. สำหรับผู้ที่เขียนหนังสือไม่ได้ คณะกรรมการและบัณฑิต จะทำการเขียนโครงการให้ และให้พิมพ์ลายนิ้วมือข้างขวาแทน

1.2 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ

1. กระบวนการคัดเลือกผู้กู้ของกองทุน

คณะกรรมการกองทุนอย่างน้อยครึ่งหนึ่งของจำนวนคณะกรรมการทั้งหมด ร่วมกันพิจารณาแบบเสนอโครงการขอกู้ โดยยึดระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านซำมีด เป็นเกณฑ์ ซึ่งประธานและคณะกรรมการให้ความยุติธรรม โดยทำตนให้เป็นกลางกับผู้ขอกู้ทุกราย โดยดูจากสภาพความเป็นจริง ทั้งอาชีพเดิม - รายได้ และความจำเป็นในการนำเงินกู้ไปประกอบอาชีพตามลำดับ คณะกรรมการซึ่งเป็นบุคคลในหมู่บ้านก็จะทราบนิสัย ความซื่อสัตย์ ความตั้งใจจริง ความขยันหมั่นเพียรในการประกอบอาชีพ และความเป็นไปได้ในการผ่อนชำระเงินกู้ ของผู้กู้แต่ละรายว่าจะพิจารณาอนุมัติเงินกู้ให้เท่าไร ซึ่งอยู่ในดุลยพินิจของคณะกรรมการเอง แต่จะทำอย่างยุติธรรม และโปร่งใส เพื่อให้สมาชิกกองทุนในหมู่บ้านได้ทราบกันอย่างทั่วถึง ทางคณะกรรมการจึงปิดประกาศรายชื่อผู้ได้รับอนุมัติเงินกู้ทั้งหมด ให้ทราบโดยพร้อมเพรียงกัน ดังแสดงในตารางที่ 12

ตารางที่ 12 แสดงจำนวนร้อยละผู้ได้รับการอนุมัติเงินกู้ของผู้กู้

โครงการขอกู้	จำนวนผู้ขอกู้	จำนวนผู้ได้รับอนุมัติเงินกู้	ร้อยละ
ทำไร่ข้าวโพด, อ้อย	15	15	50.00
เลี้ยงโคนม	13	13	43.34
ค้าขาย	1	1	3.33
จักรยานยนต์รับจ้าง	1	1	3.33
รวม	30	30	100.00

(ที่มา บร.4 เดือนมกราคม 2545)

จากตารางที่ 11 จะเห็นว่าจำนวนผู้ขอกู้ ทั้งหมด 30 ราย ได้รับการอนุมัติทั้งหมด แต่อาชีพทำไร่ ได้รับการอนุมัติมากที่สุด 15 ราย คิดเป็นร้อยละ 50.00

2. กระบวนการรับชำระหนี้

ตามระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านซบมัต ให้ระยะเวลาการชำระหนี้ 1 ปี ให้ผู้กู้ส่งคืนเงินกู้เต็มจำนวนพร้อมดอกเบี้ยอัตราดอกเบี้ย 6% ต่อปี สำหรับการประกอบอาชีพทุกประเภท ซึ่งผู้กู้ได้รับการอนุมัติเงินกู้จากธนาคารออมสิน เมื่อวันที่ 25 มกราคม 2545 จนถึงปัจจุบัน นับเป็นระยะเวลาในการนำเงินกู้ไปใช้ 7 เดือน แล้ว ซึ่งยังไม่ถึงกำหนดระยะเวลาการรับชำระหนี้ คณะกรรมการกองทุนได้เพียงตรวจสอบการประกอบอาชีพ และแนะนำการเก็บเงินไว้เพื่อชำระหนี้ให้กับกองทุน เพื่อจะไม่ให้เกิดปัญหาไม่มีเงินชำระหนี้ให้กับกองทุนหมู่บ้านซบมัต

3. กระบวนการทำบัญชี

เป็นหน้าที่ของเหรียญกอกองทุนซึ่งไม่มีความรู้เกี่ยวกับการทำบัญชีมาก่อน ทำให้เกิดปัญหาในการจัดทำบัญชี ซึ่งมีความซับซ้อน ละเอียดย และต้องการความถูกต้อง เพื่อเป็นหลักฐานไว้สำหรับตรวจสอบได้ การทำบัญชีกองทุนจะจัดทำบัญชีเงินฝากและบัญชีค่าใช้จ่ายของกองทุนอย่างรอบคอบเดือนละ 1 ครั้ง โดยมีประเภทบัญชีที่จะต้องดำเนินการจัดทำดังนี้

- บัญชีเงินฝากออมทรัพย์
- บัญชีรายรับ - รายจ่ายของกองทุน 1 ล้าน และ เงินออม
- ทะเบียนคุมคำขอกู้, ลูกหนี้รายตัว
- ทะเบียนเงินฝากสัจจะ / คำหุ้น
- งบดุล
- งบกำไรขาดทุน

1.3 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ A

แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1. ผลโดยตรง (Immediate Result) ได้แก่ ตัวแปร

1.1 จำนวนผู้กู้ ปัจจุบันมีจำนวนผู้กู้ทั้งสิ้น 30 ราย ปัจจุบันจำนวนผู้กู้เงินทั้งหมดนำเงินไปดำเนินการประกอบอาชีพ ดังแสดงในตารางที่ 13

ตารางที่ 13 แสดงจำนวนผู้กู้ทั้งหมด (ที่มา บร.4 เดือนมกราคม 2545)

อาชีพ	จำนวนผู้กู้/ราย	จำนวนเงิน/บาท
ทำไร่ข้าวโพด	15	355,000
เลี้ยงโคนม	13	500,000
ค้าขายผัก	1	20,000
บริการขับจักรยานรับจ้าง	1	20,000
รวมเป็น	30	895,000

1.2 ยอดเงินให้กู้

จำนวนเงินที่ให้กู้ทั้งสิ้น 895,000 บาท (แปดแสนเก้าหมื่นห้าพันบาทถ้วน) คงเหลือ 105,000 บาท ซึ่งปรากฏอยู่ในบัญชีเงินฝากธนาคารออมสิน สาขาปากช่อง ประเภทบัญชีเงินฝากออมทรัพย์ ชื่อบัญชี กองทุนหมู่บ้านซบมิด ม.20 เลขที่ 06-4303-20-081218-4 โดยแบ่งวงเงินกู้เป็น 4 ระดับ ดังแสดงในตารางที่ 14

ตารางที่ 14 แสดงเงินที่ให้กู้ของผู้กู้

เงินให้กู้	จำนวนผู้กู้/ราย	รวมเป็นเงินกู้
5,000	1	5,000
10,000	2	20,000
20,000	16	320,000
50,000	11	550,000
รวมเป็น	30	895,000

(ที่มา บร. 4 เดือนมกราคม 2545)

จากตารางที่ 14 จำนวนเงินให้กู้ 5,000 บาท มีจำนวน 1 ราย ซึ่งรวมจำนวนเงินให้กุน้อยที่สุด และ จำนวนเงินให้กู้ 20,000 บาท มีจำนวน 16 ราย ซึ่งมีจำนวนผู้ได้รับเงินกู้มากที่สุด เงินให้กู้ 50,000 บาท มีจำนวน 11 ราย ซึ่งรวมจำนวนเงินให้กู้ที่มากที่สุด

2. ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact) ได้แก่ ตัวแปร

2.1 จำนวนผู้ที่กู้ได้

มีสมาชิกขอขึ้นเสนอโครงการจำนวน 30 ราย ซึ่งคณะกรรมการพิจารณาอนุมัติจำนวน 30 ราย เนื่องจากพิจารณาจากความเหมาะสม ความจำเป็นตามลำดับ และจำนวนที่มีจำกัด ซึ่งการปล่อยกู้ครั้งต่อไปก็จะให้ผู้ที่เสนอโครงการไว้แล้ว มาพิจารณาอนุมัติก่อน ตารางที่ 15 แสดงจำนวนร้อยละกลุ่มอาชีพของผู้กู้

กลุ่มอาชีพ	คิดเป็นร้อยละของจำนวนผู้กู้ทั้งหมด 30 ราย
ทำไร่ข้าวโพด, อ้อย	50.00
เลี้ยงสัตว์ โคนม, สุกร	43.34
ค้าขาย ของชำ,ผลไม้,กับข้าว	3.33
บริการขับจักรยานยนต์รับจ้าง	3.33
รวมเป็น	100.00

(ที่มา บร. 4 เดือนมกราคม 2545)

จากตารางที่ 15 จะเห็นว่า มีประชาชนซึ่งประกอบอาชีพทำไร่ข้าวโพด, อ้อย มีจำนวนร้อยละมากที่สุดถึง 50.00 จากจำนวนผู้กู้ 30 ราย

2.2 จำนวนทุนสะสมของหมู่บ้าน

เงินทุนสะสมของหมู่บ้าน ซึ่งเก็บได้จากเงินค่าหุ้นของสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งสมาชิกแรกเข้าจะต้องถือหุ้นอย่างน้อย 1 หุ้น แต่ต้องไม่เกิน 1 ใน 5 ของจำนวนหุ้นทั้งหมด ที่มีอยู่ในกองทุน โดยสามารถชำระค่าหุ้นเป็นเงินสดเท่านั้น และเพิ่มหุ้นได้ปีละ 1 ครั้ง ซึ่งกองทุนหมู่บ้านได้กำหนดมูลค่าหุ้นละ 10 บาท

3. ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact) ได้แก่

3.1 เกิดความเข้มแข็งของชุมชนและการมีศักยภาพของกองทุน โดยภาพรวมแสดงดังตารางที่ 16

ตารางที่ 16 แสดงจำนวนร้อยละความเข้มแข็งและการมีศักยภาพของกองทุน

ตัวชี้วัดความเข้มแข็ง	ระดับความเข้มแข็ง (มาก) (ปานกลาง) (น้อย)	จำนวน ข้อมูล	ร้อยละ
ผู้นำมีประสิทธิภาพ	(/) ( ) ( )	80	19.00
เสียสละเวลาส่วนตัวเพื่อส่วนรวม	(/) ( ) ( )	78	18.53
มีโอกาสหาความรู้เพิ่มเติม	( ) (/) ( )	50	11.88
มีอาชีพสามารถเลี้ยงครอบครัวได้	(/) ( ) ( )	95	22.56
มีการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิก	( ) (/) ( )	58	13.78
มีการจัดตั้งสวัสดิการ เพื่อช่วยการศึกษาและสาธารณประโยชน์	( ) (/) ( )	60	14.25
รวม		421	100.00

(ที่มา บร. 2 และ บร.7 เดือนกรกฎาคม 2545)

จากตารางที่ 16 จะเห็นว่า การมีผู้นำมีประสิทธิภาพ มีอาชีพสามารถเลี้ยงครอบครัวได้ และการเสียสละเวลาส่วนตัวเพื่อส่วนรวม จัดอยู่ในระดับความเข้มแข็งในระดับสูง การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การมีโอกาสหาความรู้เพิ่มเติม การรับฟังความคิดเห็น การจัดตั้งสวัสดิการ เพื่อช่วยการศึกษาและสาธารณประโยชน์ โดยภาพรวมมีความเข้มแข็งในระดับปานกลาง

3.2 ท้องถิ่นมีเครือข่ายการเรียนรู้

- สมาชิกรู้จักกระบวนการจัดการบริหารเงินกองทุนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการนำเงินกู้อุปโภคบริโภคไปประกอบอาชีพ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด
- มีการนำหลักการเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติในการประกอบอาชีพของผู้
- ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานราชการของรัฐมากขึ้น

3.3 ท้องถิ่นมีภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ

การกระตุ้นให้มีภูมิคุ้มกันระดับกองทุนโดยรวม

- มีการแนะนำเรื่องกองทุนให้ประชาชนเข้าใจ หลักการสำคัญที่ว่ากองทุนหมู่บ้านเป็นของสมาชิกทุกคน ให้ตระหนักถึงความสำคัญ
  - ร่วมกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นภายในกองทุน
  - สมาชิกเห็นโอกาสในการนำเงินกองทุนมาใช้อย่างถูกต้อง
- ภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจของผู้

- ผู้กู้มีความคิดในการนำเงินกู้ไปประกอบอาชีพ โดยไม่กู้หนี้จากแหล่งที่ดอกเบี้ยแพง ลดปัญหาหนี้สิน
- ผู้กู้แต่ละคนนำเงินกู้ไปประกอบอาชีพตามโครงการของกู้จริง ทำให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ เกิดการหมุนเวียนเงินกองทุน
- ผู้กู้ประกอบอาชีพใหม่ จ้างแรงงาน กระจายรายได้ เพิ่มขึ้น
- ผู้กู้มีความคิดในการประกอบอาชีพ โดยคำนึงถึงการผลิตเพื่อนำมาบริโภคเอง และผลิตเพื่อจำหน่ายสู่ท้องตลาด

2. ผลการประเมินหน่วยระบบ B การดำเนินกิจการของผู้กู้

2.1 ผลการประเมินบริบทเฉพาะตัวของหน่วยระบบ B

- ความรู้ความสามารถของผู้กู้และครอบครัว

ผู้กู้แต่ละคนนำเงินกู้ไปประกอบอาชีพที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับความรู้ ความชำนาญ ความสามารถ และประสบการณ์ที่มีอยู่ ทำให้ผู้กู้แต่ละคนประสบความสำเร็จไม่เหมือนกัน ขึ้นอยู่กับว่าผู้กู้จะรู้จักนำความรู้ใหม่ ๆ มา ปรับปรุง พัฒนา คุณภาพ ในอาชีพของตนให้ดีขึ้นหรือไม่

- ทรัพย์สินและหนี้สินของผู้กู้

ส่วนใหญ่ผู้กู้จะมีฐานะปานกลาง ถึง ยากจน จึงไม่มีเงินลงทุนในการประกอบอาชีพส่วนตัว ทำให้เกิดปัญหาหนี้สินกับนายทุนนอกระบบ ซึ่งจะเสียดอกเบี้ยแพงกว่าปกติ ยิ่งทำให้ผู้กู้บางคนมีหนี้สินมาก จึงนำเงินกู้ที่ได้ไปชำระหนี้ให้กับเจ้าหนี้ เพื่อช่วยลดปัญหาหนี้สินของผู้กู้ ส่วนเงินที่เหลือก็นำมาลงทุนประกอบอาชีพ เพื่อให้มีรายได้ต่อไป

- อาชีพหลักของผู้กู้ แบ่งได้ดังนี้

ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำไร่ , ทำสวน , เลี้ยงสัตว์

ประกอบอาชีพค้าขาย

ประกอบอาชีพบริการ ขับจักรยานยนต์รับจ้าง

- รายได้ของครอบครัว เกิดจากการประกอบอาชีพโดยเฉลี่ยสุทธิต่อปี

ตารางที่ 17 แสดงรายได้ของครอบครัวต่อปี

รายได้สุทธิต่อปี	จำนวน/ครัวเรือน	จำนวนร้อยละ
15,000 – 20,000 บาท	10	33.33
30,000 – 50,000 บาท	12	40.00
60,000 บาทขึ้นไป	8	26.67
รวม	30	100.00

(ที่มา บร. 11 เดือน กรกฎาคม 245)

จากตารางที่ 17 จะเห็นว่า รายได้สุทธิโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับ 30,000 – 50,000 บาท จำนวน 12 คร้วเรือน คิดเป็นร้อยละ 40.00 ของจำนวน 30 คร้วเรือน

1.2 ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B

- เงินที่กู้มาได้ ผู้กู้จะได้รับอนุมัติเงินกู้คนละ ประมาณ 20,000 บาท และ 50,000 บาท สำหรับผู้กู้ที่มีฐานะยากจน ไม่มีหนทางทำมาหากินแล้วนั้น ก็จะถือได้ว่าเงินจำนวนนี้สามารถนำมาลงทุนประกอบอาชีพเลี้ยงตัวและครอบครัวได้จริง
- การประกอบอาชีพ ดังแสดงในตารางที่ 18
  - ผู้กู้สามารถนำเงินกู้ไปประกอบอาชีพได้ ได้แก่ ทำไร่ข้าวโพด, เลี้ยงสัตว์ ค้าขาย, ขับจักรยานยนต์รับจ้าง
  - มีการขยายกิจการเดิมให้เติบโตขึ้น
  - พื้นที่ทำการเกษตรขยายตัวเพิ่มขึ้น
  - ช่วยลดปัญหาหนี้สินให้กับผู้กู้
  - มีการจ้างแรงงานมากขึ้น เกิดการกระจายให้ผู้คนบางกลุ่ม

ตารางที่ 18 แสดงจำนวนผู้กู้ในการประกอบอาชีพ

กลุ่มผู้กู้	จำนวนผู้กู้/ราย	ร้อยละ
กลุ่มผู้กู้ที่นำเงินกู้ไปประกอบอาชีพจริง	29	96.67
กลุ่มผู้กู้ที่ไม่นำเงินกู้ไปใช้ตรงตามวัตถุประสงค์	1	3.33
กลุ่มผู้กู้ที่ไม่นำเงินกู้ไปประกอบอาชีพเลย	-	-
กลุ่มผู้กู้ที่นำเงินกู้ไปประกอบอาชีพแต่ไปไม่ประสบความสำเร็จ	-	-
รวม	30	100.00

(ที่มา บร. 11 เดือนกรกฎาคม 2545)

จากตารางที่ 18 จะเห็นว่ากลุ่มผู้กู้ที่ไม่นำเงินกู้ไปใช้ตรงตามวัตถุประสงค์ มีจำนวนน้อยมาก มีเพียง 1 ราย คิดเป็นร้อยละ 3.33 ถ้าเปรียบเทียบกับผู้กู้ที่นำเงินกู้ไปประกอบอาชีพจริง ถึงร้อยละ 93.34

1.3 ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ

- การประกอบอาชีพอย่างถูกวิธี

- ผู้ประกอบการต้องมีความรู้เกี่ยวกับอาชีพของตนอย่างถ่องแท้
- ผู้ประกอบการต้องมีความรักในอาชีพของตนเอง
- ไม่ใช่สารเคมีเพื่อเร่งผลผลิต จะทำให้เกิดผลเสียกับตนเองและผู้บริโภค
- ต้องผลิตสินค้าให้ได้คุณภาพ เป็นที่ยอมรับของผู้บริโภคและท้องตลาดทั่วไป
- การหาตลาดที่ดี
  - มองหาลูกค้าและผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายคือกลุ่มใด
  - จัดหาสินค้าและผลผลิตที่จำเป็นและเป็นที่ต้องการของผู้บริโภค
  - มีการรวมตัวเพื่อจำหน่ายสินค้าระหว่างหมู่บ้าน
  - รู้จักส่งเสริมการขาย

1.4 ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ B

ผลโดยตรง

1. รายได้เป็นตัวเงิน

ตารางที่ 19 แสดงรายได้สุทธิจากผลผลิตของผู้กู้ต่อปี (ที่มา บร.11 เดือนกรกฎาคม 2545)

รายได้สุทธิ/ปี	จำนวน/ครอบครัว	ร้อยละ
1. อาชีพเลี้ยงโคนม		
20,000 – 30,000 บาท	2	15.69
30,001 – 50,000 บาท	3	23.07
50,001 – 60,000 บาท	4	30.77
60,001 บาทขึ้นไป	4	30.77
	13	100.00
2. อาชีพทำไร่ข้าวโพด, อ้อย		
20,000 – 30,000 บาท	6	40.00
30,001 – 50,000 บาท	6	40.00
50,001 – 60,000 บาท	2	13.33
60,001 บาทขึ้นไป	1	6.67
	15	100.00
3. อาชีพค้าขายผัก		
20,000 – 30,000 บาท	1	100.00

จากตารางที่ 19 กลุ่มอาชีพเลี้ยงโคนม ซึ่งมีรายได้สุทธิต่อปี ระหว่างจำนวน 50,000 – 60,000 บาทขึ้นไป จำนวน 8 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 61.54 กลุ่มอาชีพทำไร่ข้าวโพด, อ้อย มีรายได้สุทธิต่อปีอยู่ระหว่าง 20,000 – 50,000 บาท จำนวน 12 ราย คิดเป็นร้อยละ 80.00

2. ผู้ผู้ได้ผลผลิตจากการประกอบอาชีพ

ผู้ผู้จะได้ผลผลิตมาน้อยเพียงใด ต้องขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมด้วย เช่น

- สภาพดิน ฟ้า อากาศ
- การดูแลเอาใจใส่ บำรุงรักษาผลผลิต ไล่ปุย นิดยา ทั้งพืชและสัตว์ อย่างสม่ำเสมอ
- ระยะเวลาในการผลิต
- ความต้องการของผู้บริโภคและตลาด

ผลกระทบทางตรง

1. ผู้ผู้ได้ขยายกิจการ ส่วนใหญ่ได้ทำการขยายกิจการเดิมให้เติบโตขึ้น เพราะมีเงินลงทุนเพิ่ม ดังแสดงในตารางที่ 20

ตารางที่ 20 แสดงการขยายกิจการเพิ่มของผู้ผู้แต่ละอาชีพ

อาชีพ	จำนวนผู้ผู้/ราย	ร้อยละ
ทำไร่ข้าวโพด, อ้อย	10	58.82
เลี้ยงโคนม	6	35.29
ค้าขาย	-	-
บริการ	1	5.89
รวม	17	100.00

(ที่มา บร.11 เดือนกรกฎาคม 2545)

ประเภทเกษตรกรกรรรม ทำไร่ข้าวโพด ทำสวนดอกไม้ ทำสวนผัก

ขยายกิจการเพิ่มขึ้น 10 ราย คิดเป็นร้อยละ 58.82 ของจำนวนผู้ผู้ที่ขยายกิจการ

- มีเงินทุนสำหรับเสี่ยค่าเช่าพื้นที่ทำการเกษตรเพิ่มขึ้น
- ขยายพื้นที่ทำการเกษตรเพิ่มขึ้น
- มีการจ้างงานงานเพิ่มขึ้น

ประเภทเกษตรกรรม เลี้ยงสัตว์ วัว, ไก่

ขยายกิจการเพิ่มขึ้น 6 ราย คิดเป็นร้อยละ 35.29 ของจำนวนผู้ผู้ที่ขยายกิจการ

- มีเงินทุนเพื่อนำไปซื้อโคนมเลี้ยงเพิ่ม
- มีการทำคอกเพิ่มให้เพียงพอกับจำนวนสัตว์เลี้ยง
- มีทุนหมุนเวียนสำหรับซื้ออาหารมาให้สัตว์เลี้ยง

2. ผู้ผู้นำประสบการณ์จากการประกอบอาชีพมาพัฒนาอาชีพ

ประเภทเกษตรกรรม

- ฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล มีการจัดเตรียมท่อส่งน้ำเมื่อขาดแคลนน้ำ
- ราคาปุ๋ย ยารักษาแมลง มีราคาสูง เกษตรกรจึงหันมาใช้แบบเกษตรธรรมชาติแทนสารเคมี คุบ้าง
- ราคาผลผลิตตกต่ำ จึงต้องการให้หน่วยราชการมีการประกันราคาให้เกษตรกรบ้าง
- ค่าแรงงานสูง

ผลกระทบทางอ้อม

1. ผู้ผู้มีการพึ่งพาตนเอง

ผู้ผู้รู้จักนำทฤษฎี เศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำรงชีวิต คือ การผลิตสินค้าเพื่อนำมาบริโภคและจำหน่าย ทำให้มีรายได้ และลดค่าใช้จ่ายลงได้

2. ผู้ผู้ที่มีศักยภาพและความเข้มแข็งในอาชีพของตน ดังแสดงในตารางที่ 21

ตารางที่ 21 แสดงจำนวนร้อยละความเข้มแข็งในอาชีพของผู้ผู้

ตัวชี้วัดความเข้มแข็ง	ระดับความเข้มแข็ง	จำนวนผู้ผู้/ราย	ร้อยละ
มีความอดทนในการประกอบอาชีพมากขึ้น	มาก	20	66.66
	ปานกลาง	5	16.67
	น้อย	5	16.67
รู้จักแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น	มาก	28	93.33
	ปานกลาง	2	6.67
	น้อย	-	-
มีการบริหารจัดการเงินกู้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด	มาก	25	83.33
	ปานกลาง	4	13.33
	น้อย	1	3.34

มีความซื่อสัตย์	มาก	20	66.68
	ปานกลาง	5	16.66
	น้อย	5	16.66
ครอบครัวมีความอบอุ่นและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น	มาก	21	70.00
	ปานกลาง	7	23.33
	น้อย	2	6.67

(ที่มา บร.2 ,บร7 เดือนกรกฎาคม 2545)

จากตารางที่ 21 จะเห็นว่า มีความอดทนในการประกอบอาชีพร้อยละ 66.66 รู้จักแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ร้อยละ 93.33 การบริหารการจัดการเงินกู้ให้เกิดประโยชน์ร้อยละ 83.33 มีความซื่อสัตย์ร้อยละ 66.68 ครอบครัวมีความอบอุ่นร้อยละ 70.00 โดยภาพรวมความเข้มแข็งจัดอยู่ในระดับสูง

3. การกลับคืนถิ่นที่อยู่เดิม

สาเหตุมาจากปัญหาการว่างงาน จึงต้องกลับมาประกอบอาชีพในท้องถิ่น ซึ่งถึงแม้รายได้จะน้อยกว่า แต่ค่าครองชีพก็ต่ำตามลงมาด้วย ทำให้มีรายได้เพียงพอกับค่าใช้จ่ายสามารถประกอบอาชีพเลี้ยงตนและครอบครัวได้

สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1. การบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านเข้มมีด

1.1 กองทุนหมู่บ้านเข้มมีด สมาชิกผู้กู้มีการประกอบอาชีพตามโครงการขอกู้จริง ทำให้เกิดการสร้างงาน มีการจ้างแรงงาน ทำให้เกิดการกระจายรายได้ และช่วยลดปัญหาการว่างงานภายในหมู่บ้าน

1.2 ระบบการบริหารจัดการกองทุน คณะกรรมการกองทุนร่วมกันใช้ความรู้ ความสามารถ บริหารเงิน 1 ล้านบาท ด้วยความยุติธรรม ความโปร่งใส ทำการบริหารจัดการกองทุนเกิดผลประโยชน์ และมีประสิทธิภาพ

1.3 ช่วยลดปัญหาความยากจนของประชาชนในหมู่บ้าน

1.4 การมีศักยภาพและความเข้มแข็งของหมู่บ้าน

มีผู้นำที่มีคุณภาพ มีศักยภาพ ในการบริหารงานกองทุนหมู่บ้าน เกิดความสามัคคี เสียสละเพื่อส่วนรวมภายในหมู่บ้าน การบริหารจัดการกองทุนอย่างมีระบบ ระเบียบ มากขึ้น มีการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ติดตามตรวจสอบ ร่วมกัน และรับประโยชน์ร่วมกันอย่างเป็นธรรมชาติ ประชาชนในหมู่บ้านมีฐานะความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

2. ปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุวัตถุประสงค์

2.1 ปัจจัยด้านบวก ที่ส่งผลดีในการดำเนินการกองทุน

1. การมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุน ซึ่งมีบุคคลดังต่อไปนี้
 กำนันทองดี สุขแสง ตำแหน่ง กำนันตำบลจันทก
 นายจรูญ ไตรลาศ ตำแหน่ง พัฒนาการอำเภอปากช่อง
 นายคำมูล สุขเดช ตำแหน่ง ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 20
 หัวหน้าครอบครัวและตัวแทนชาวบ้านซับมิด

เข้าร่วมประชุม เสนอรายชื่อผู้ที่จะเข้ามาเป็นคณะกรรมการ โดยไม่จำกัดจำนวน ทั้งหญิงและชาย และให้ลงคะแนนเสียงแบบลับ และมีการนับคะแนนอย่างเปิดเผยต่อหน้าผู้เข้าร่วมประชุม

2. มีกองทุน กลุ่มสัจจะออมทรัพย์ (กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต)
3. คณะกรรมการกองทุนร่วมกันจัดทำระเบียบข้อบังคับจนผ่านการอนุมัติ

2.2 ปัจจัยด้านลบที่ก่อให้เกิดปัญหา

1. ความไม่เข้าใจของชาวบ้านในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน
 ชาวบ้านส่วนใหญ่ขาดความเข้าใจถึงนโยบายและวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุน จึงต้องมีการประชาสัมพันธ์ให้ทราบกันอย่างทั่วถึง
2. คณะกรรมการขาดความรู้ ความเข้าใจ ในการจัดทำระเบียบกองทุน ทำให้เกิดความล่าช้า
3. ผู้กู้บางคนอาจจะชำระหนี้ทั้งเงินต้นและดอกเบี้ยล่าช้า ทำให้เกิดผลกระทบต่อสมาชิกกองทุน เพราะมีเงินให้กู้จำนวนน้อยลง

3. ความเข้มแข็งของชุมชน

3.1 ความเข้มแข็งตามทัศนคติของประชาชนในชุมชน

เงิน 1 ล้านบาทยังคงอยู่ เกิดความสามัคคี เสียสละเพื่อส่วนรวมภายในท้องถิ่น มีความซื่อสัตย์ ตรงต่อเวลา มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สร้างนิสัย ประหยัด อดออม มีอาชีพที่มั่นคงสามารถเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ ชาวบ้านมีงานทำ มีการจ้างแรงงานมากขึ้น มีรายได้เพิ่มขึ้น ปัญหาหนี้สินลดน้อยลง สร้างและส่งเสริมการเป็นผู้นำที่มีคุณภาพ มีศักยภาพ ในการบริหารงานกองทุนหมู่บ้าน เกิดการซื้อขายแลกเปลี่ยนกันมากขึ้น รู้จักนำเงินกู้มาใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด ประชาชนในหมู่บ้านมีฐานะความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ด้านเศรษฐกิจและสังคมเกิดการหมุนเวียนเงินทุนภายในหมู่บ้าน ความเข้มแข็งของกองทุนหมู่บ้าน ดังแสดงในตารางที่ 22

ตารางที่ 22 ความเข้มแข็งของหมู่บ้านชัยมิต (ที่มา บร2 , บร.7 เดือนมิถุนายน 2545)

ตัวชี้วัด	เกณฑ์ที่ใช้วัด	ครั้งที่ 1		เกณฑ์ที่ใช้วัด	ครั้งที่ 2	
		จำนวน	ร้อยละ		จำนวน	ร้อยละ
ชุมชนมีความสามัคคี	มาก	26	68.43	มาก	30	78.95
	ปานกลาง	6	15.78	ปานกลาง	3	7.89
	น้อย	6	15.79	น้อย	5	13.16
ชุมชนมีความซื่อสัตย์	มาก	13	34.21	มาก	18	47.37
	ปานกลาง	16	42.11	ปานกลาง	15	39.47
	น้อย	9	23.68	น้อย	5	13.06
ชุมชนยกย่องคนทำความดี	มาก	20	52.63	มาก	22	57.89
	ปานกลาง	10	26.32	ปานกลาง	9	23.68
	น้อย	8	21.05	น้อย	7	18.43
ชุมชนมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน	มาก	18	47.37	มาก	25	65.79
	ปานกลาง	17	44.74	ปานกลาง	10	26.32
	น้อย	3	7.89	น้อย	3	7.89
มีโอกาสหาความรู้เพิ่ม	ใช่	15	39.47	ใช่	25	65.79
	ไม่ใช่	23	60.53	ไม่ใช่	13	34.21
มืออาชีพเลี้ยงครอบครัวได้	เพิ่มขึ้น			เพิ่มขึ้น		
	เท่าเดิม	30	78.95	เท่าเดิม	30	78.95
มีความอบอุ่น	เพิ่มขึ้น			เพิ่มขึ้น		
	เท่าเดิม	30	78.95	เท่าเดิม	30	78.95
กลุ่มองค์กร 1 องค์กร	เพิ่มขึ้น			เพิ่มขึ้น		
	เท่าเดิม	35	92.10	เท่าเดิม	38	100.00
รับฟังความคิดเห็นของสมาชิก	มาก	18	47.37	มาก	25	65.79
	ปานกลาง	15	39.47	ปานกลาง	7	18.42
	น้อย	5	13.16	น้อย	6	15.79
มีการช่วยเหลือเด็กสตรี คนชรา	มาก	3	7.89	มาก	10	26.32
	ปานกลาง	17	44.74	ปานกลาง	20	52.63
	น้อย	18	44.37	น้อย	8	21.05
มีผู้นำที่มีคุณธรรม ยุติธรรม	ใช่	27	71.05	ใช่	35	92.11
	ไม่ใช่	-	-	ไม่ใช่	-	-
	ไม่แน่ใจ	11	28.95	ไม่แน่ใจ	3	7.89
ร่วมกันแก้ไข ปัญหา	ใช่	19	50	ใช่	22	57.89
	ไม่ใช่	19	50	ไม่ใช่	16	42.11

จากตารางที่ 22 ประชาชนในหมู่บ้านมีความสามารถในการมีความซื่อสัตย์ ซึ่งจากการสัมภาษณ์และใช้แบบ บร. 2 และ บร.7 ในการเก็บรวบรวมความคิดเห็นของประชาชน ความเข้มแข็ง ครั้งที่ 2 เดือนกรกฎาคม 2545 จัดอยู่ในระดับมาก

โดยภาพรวม ความสามัคคี ความซื่อสัตย์ ชุมชนยกย่องคนทำความดี ชุมชนมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีอาชีพเลี้ยงครอบครัวได้ การรับฟังความคิดเห็นของสมาชิก การมีช่วยเหลือเด็ก สตรี คนชรา ความคิดเห็นของประชาชนจัดอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2

สำหรับความคิดเห็นของประชาชนโดยภาพรวม การมีโอกาสหาความรู้เพิ่ม การมีผู้นำที่มีคุณธรรมยุติธรรม และการร่วมกันแก้ไขปัญหาภายในชุมชน ประชาชนแสดงความคิดเห็นว่า ใ้

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

เนื้อหาของบทที่ 5 เป็นการสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะที่ผู้จัดทำสารนิพนธ์ค้นพบ จากการติดตามประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านเข้มแข็ง ตั้งแต่เดือนธันวาคม 2544 ถึงเดือนสิงหาคม 2545 โดยรายละเอียดดังนี้

1. สรุปผลการประเมินโครงการ

จากการติดตามประเมินผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านเข้มแข็ง สามารถสรุปได้ดังนี้

1.1 วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

ผู้จัดทำสารนิพนธ์ได้ศึกษาถึงกระบวนการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านเพื่อติดตามดำเนินงานของกองทุนว่าเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่ และบรรลุตามวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติมากน้อยเพียงใด พร้อมทั้งการติดตามความคืบหน้าในการดำเนินงานของผู้ดูแลรายการนำเงินไปใช้ตรงตามวัตถุประสงค์ของกองทุนหรือไม่ ตลอดจนการศึกษาถึงสภาพปัญหาและอุปสรรคที่ขัดขวางกระบวนการพัฒนาการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและปัญหาของผู้ดูแลรายแล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์สรุปผลเพื่อนำเสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอันจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนากระบวนการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนต่อไป

1.2 วิธีดำเนินการ

การประเมินโครงการในครั้งนี้ เป็นการประเมินเชิงระบบ (System Approach) โดยใช้แบบจำลองซิปป์ (CIPP Model) เพื่อทำการประเมินใน 2 หน่วยระบบย่อย ได้แก่ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้ดูแล หน่วยระบบการดำเนินงานของผู้ดูแลราย และหน่วยระบบบริบทของหมู่บ้าน โดยมีการกำหนดตัวแปร และตัวชี้วัด เพื่อใช้ในการประเมินปัจจัยนำเข้า (Input หรือ I) กระบวนการทำงาน (Process หรือ P) การประเมินผลผลิต (Product หรือ C) ของหน่วยระบบแล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ทั้งเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ โดยการยึดวัตถุประสงค์ของการดำเนินโครงการเป็นหลักเพื่อคาดการณ์ถึงผลการดำเนินโครงการกองทุนหมู่บ้านว่ามีแนวโน้มที่จะประสบความสำเร็จหรือไม่

1.3 ผลการดำเนินงาน

1.3.1 สรุปบริบทหมู่บ้าน

บริบทของหมู่บ้านซบมิตที่เอื้ออำนวยต่อโครงการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้ประสบผลสำเร็จ คือ ความเข้มแข็งของชุมชน การที่หมู่บ้านซบมิตมีผู้นำชุมชนที่เข้มแข็งเป็นศูนย์รวมของสมาชิกในชุมชน มีความเข้าใจในโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง สามารถนำความรู้มาถ่ายทอดให้กับสมาชิกในชุมชนเกิดความเข้าใจกระบวนการปฏิบัติ ทำให้กระบวนการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านเป็นไปด้วยความเรียบร้อย กระบวนการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านเป็นไปอย่างโปร่งใส ทำให้ได้คณะกรรมการที่มีความรู้ความสามารถเข้ามาปฏิบัติหน้าที่ ขั้นตอนในการอนุมัติโครงการของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านเกิดความยุติธรรม การที่มีผู้นำชุมชนที่เข้มแข็งจึงส่งผลให้สมาชิกในชุมชนเกิดความสามัคคีเต็มใจที่จะเสียสละเวลาเพื่อทำงานให้กับส่วนรวม เมื่อมีการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านจึงสามารถนำเอาประสบการณ์จากการทำงานเข้ามาประยุกต์ใช้โดยปรับเปลี่ยนวิธีการให้เหมาะสมต่อการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ประกอบกับสมาชิกในชุมชนส่วนใหญ่มีอาชีพทำการเกษตรเป็นอาชีพหลักอยู่แล้ว จึงทำให้สามารถนำความรู้และประสบการณ์มาพัฒนาอาชีพได้อย่างต่อเนื่อง สภาพความเป็นอยู่ของชุมชนเป็นแบบสังคมของคนในชนบทอยู่กันแบบเครือญาติและครอบครัวด้วยความสนิทสนมใกล้ชิดกัน คณะกรรมการกองทุนจึงสามารถรู้ถึงภูมิหลังของสมาชิกผู้กู้เงินกองทุนได้เป็นอย่างดี เพื่อใช้เป็นข้อมูลการตัดสินใจในการอนุมัติเงินให้แก่สมาชิก จึงทำให้เกิดกระบวนการร่วมคิดร่วมทำร่วมกันตรวจสอบดูแล เพื่อให้กระบวนการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านเป็นไปอย่างยั่งยืน

กล่าวโดยสรุปได้ว่าหมู่บ้านซบมิตเป็นชุมชนที่มีการพัฒนาการที่เข้มแข็งชุมชนหนึ่งถือว่าเป็นศักยภาพของชุมชนที่มีส่วนช่วยให้การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านสามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์ของโครงการได้

1.3.2 สรุปผลการประเมินหน่วยระบบการบริหารจัดการและส่งเสริมแนะนำผู้กู้แต่ละราย

ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม ในช่วงระยะเวลาตั้งแต่เดือนธันวาคม 2544 ถึงเดือนสิงหาคม 2545 พบว่ามีการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านซบมิตขึ้นเมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม 2544 ปัจจุบันมีสมาชิกกองทุนจำนวน 43 ราย มีสมาชิกผู้กู้เงินกองทุนจำนวน 30 ราย ยอดเงินที่ปล่อยกู้ทั้งสิ้นจำนวน 895,000 บาท การดำเนินงานบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ คณะกรรมการและสมาชิกกองทุนมีความรู้ความเข้าใจในกฎระเบียบ ข้อบังคับกองทุน มีการจัดทำบัญชีกองทุนให้เป็นปัจจุบัน และยังไม่มีการชำระคืนเงินกู้ เนื่องจากการชำระเงินกู้ของสมาชิกผู้กู้ทั้งหมดเป็นแบบรายปี

1.3.3 สรุปผลการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย

การดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละรายในรอบ 10 เดือนที่ผ่านมา พบว่ามีการกู้เงินกองทุนเพื่อการพัฒนาอาชีพ ตรงตามวัตถุประสงค์และค่อนข้างประสบผลสำเร็จ แยกตามกลุ่มอาชีพได้ 4 กลุ่ม กล่าวคือ ร้อยละ 43.34 ประกอบอาชีพเลี้ยงสัตว์ ร้อยละ 50 ประกอบอาชีพปลูกพืช ร้อยละ 3.33 ประกอบอาชีพค้าขาย ร้อยละ 3.33 ประกอบอาชีพบริการ

2. อภิปรายผล

2.1 การบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านฉบับมีด บรรลุทั้ง 5 ข้อ ได้แก่

2.1.1 การเกิดกองทุน มีการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งกองทุนจากเดิมมีการรวมกลุ่มต่างๆ ในหมู่บ้านอยู่แล้วจำนวน 1 กลุ่มด้วยกัน

2.1.2 การบริหารจัดการกองทุน พบว่ากองทุนหมู่บ้านฉบับมีด ได้มีการจัดแบ่งโครงสร้างองค์กรไว้อย่างชัดเจน มีการจัดทำบอร์ดโครงสร้างองค์กรแสดงไว้อย่างชัดเจน มีการจัดแบ่งหน้าที่การทำงานอย่างถูกต้อง

2.1.3 การมีการเรียนรู้เพื่อพึ่งพาตนเอง มีการจัดประชุมคณะกรรมการกองทุนและสมาชิกกองทุนเป็นประจำทุกเดือน เปิดโอกาสให้สมาชิกและคณะกรรมการได้พบปะพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ทักทายซึ่งกันและกัน และร่วมรับฟังปัญหาเพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน

2.1.4 การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคม ในช่วงระยะเวลา 10 เดือนที่ผ่านมาพบว่า การมีกองทุนหมู่บ้านทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง โดยเฉพาะทางด้านเศรษฐกิจของหมู่บ้านประชาชนในหมู่บ้านสามารถพึ่งพาตนเองได้ สืบเนื่องจากการมีทุนในการพัฒนาอาชีพที่เพิ่มขึ้นจำนวน 30 ครอบครัว จากจำนวนครัวเรือนในหมู่บ้านทั้งหมด 38 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 78.95 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด

2.1.5 การมีศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น จากการเกิดกองทุนหมู่บ้านได้ส่งผลให้สมาชิกกองทุนมีความมุ่งมั่นในการประกอบอาชีพ มีความซื่อสัตย์ เกิดกระบวนการเรียนรู้ที่จะวางแผนการผลิต และการจัดการเงินทุนของตนเอง ทำให้การดำเนินการกิจการของผู้กู้แต่ละรายเกิดความเข้มแข็ง ซึ่งผลจากการประเมินพบว่าร้อยละ 83.33 ของผู้กู้เงินกองทุน ได้นำเงินไปใช้ตรงตามวัตถุประสงค์และประสบผลเป็นที่น่าพอใจ

2.2 ปัญหาและอุปสรรคที่ขัดขวางการพัฒนากองทุนหมู่บ้าน

เนื่องจากยังไม่ถึงระยะเวลาของการชำระคืนเงินกู้ ผู้จัดทำสารนิพนธ์จึงยังไม่สามารถสรุปได้ว่า ผู้ที่นำเงินไปใช้ไม่ตรงกับวัตถุประสงค์นั้นจะสามารถทำการชำระคืนเงินกู้ได้ทั้ง

หมดหรือไม่ และถ้าหากมีผู้ที่ไม่สามารถชำระคืนเงินกู้ได้เกิดขึ้นในชุมชน จะเป็นปัจจัยที่นำไปสู่ความขัดแย้งใน

ชุมชนหรือไม่ และสมาชิกในชุมชนจะร่วมกันแก้ไขปัญหายังไง

2.3 การติดตามความคืบหน้าการดำเนินงานของสมาชิกผู้กู้เงินกองทุน

จากการติดตามการประกอบกิจการของผู้กู้เงินกองทุน จำนวน 30 ราย ในช่วงระยะเวลา 10 เดือนที่ผ่านมา พบว่าสมาชิกผู้กู้เงินส่วนใหญ่จะนำเงินไปดำเนินการประกอบอาชีพทำไร่ คิดเป็นร้อยละ 50 จะดำเนินการเป็นอาชีพเสริมรายได้ และกลุ่มอาชีพที่มีการขยายกิจการมากที่สุดคือ กลุ่มอาชีพปลูกพืช เป็นที่น่าสังเกตว่าในการดำเนินการใดก็แล้วแต่ หากผู้ดำเนินการมีประสบการณ์มักจะประสบผลสำเร็จ ได้ผลผลิตเป็นที่น่าพอใจ

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 การปรับปรุงแก้ไขระเบียบกองทุนหมู่บ้านฉบับมีด ควรมีการจัดทำระเบียบข้อบังคับเพิ่มเติมเกี่ยวกับระเบียบการติดตามผลการดำเนินการของผู้กู้แต่ละรายเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการกำกับดูแลผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านให้นำเงินไปใช้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ก่อให้เกิดการใช้จ่ายเงินกองทุนอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

3.2 ด้านการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน สืบเนื่องมาจากสภาพความเป็นจริงของปัญหาการบริหารจัดการกองทุน พบว่าคณะกรรมการบางคนยังขาดความรู้ ความเข้าใจในหลักการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน และการจัดทำบัญชีกองทุนยังไม่ครบถ้วน จึงควรที่จะมีการจัดการศึกษาของคณะกรรมการกองทุน เพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจของคณะกรรมการในการบริหารจัดการและการจัดทำบัญชีกองทุนสามารถที่จะดำเนิน ไปอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

3.3 ด้านการพัฒนากิจการของผู้กู้ ควรมีการจัดการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในการดำเนินการของผู้กู้ในแต่ละกลุ่มอาชีพ โดยการจัดให้มีการฝึกอบรมให้ความรู้เพิ่มเติมจากผู้เชี่ยวชาญในหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง เพื่อเสริมสร้างความรู้ให้กับผู้ด้อยโอกาสในชุมชน และผู้ที่สนใจไปสู่การพึ่งพาตนเองได้ที่สุด

3.4 การค้นคว้าวิจัยเพิ่มเติมภายหลังจากสิ้นสุดโครงการเพิ่มประสิทธิภาพบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองลง ยังควรที่จะมีการประเมินติดตามผลการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านอยู่เป็นระยะๆต่อไป เนื่องจากในช่วงที่ผู้จัดทำสารนิพนธ์ทำการประเมินโครงการอยู่นั้น ยังไม่ถึงระยะเวลาการชำระคืนเงินกู้ จึงทำให้การประเมินผลผลิตของโครงการยังขาดความครบถ้วนสมบูรณ์และควรมีการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการนำเสนอผลการประเมินเพื่อดูว่าจะสามารถนำผลการประเมินโครงการดังกล่าวไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในด้านใดได้บ้าง

บรรณานุกรม

- บุญชม ศรีสะอาด. 2535. การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- บุญธรรม จิตต์อนันต์. 2540. การวิจัยทางสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เพ็ญแข แสงแก้ว. 2541. การวิจัยทางสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 3 . กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วย คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544 . กรุงเทพฯ : สหพัฒนการพิมพ์ .
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. คู่มือสำหรับประชาชน เพื่อเตรียมการจัดตั้ง และดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. กรุงเทพฯ : ศูนย์ตลาดพร้าว.
- คณะกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงาน กองทุนหมู่บ้านระดับอำเภอ. 2544. ยุทธศาสตร์กองทุนหมู่บ้านยั่งยืน. กรุงเทพฯ.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านเข้มมีด. 2544. ระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านเข้มมีด.
- สถาบันราชภัฏ, สำนักงาน. 2545. ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา. พิมพ์ครั้งที่ 1. นครราชสีมา : ทศน์ทองการพิมพ์.
- สถาบันราชภัฏ, สำนักงาน. 2545. ชุดวิชาการวิจัยชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ 1. นนทบุรี : เอส . อาร์. พรินต์ติ้ง แมสโปรดักส์ .
- สถาบันราชภัฏ, สำนักงาน. 2545. ชุดวิชาการจัดการและการวางแผนธุรกิจ . พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : ศรีสยามพริ้นท์แอนด์แพคค์ .
- สถาบันราชภัฏ, สำนักงาน. 2545. ชุดวิชาการจัดการธุรกิจชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : ศรีสยามพริ้นท์แอนด์แพคค์ .